

Kín Gi Lau 5 let • Simply Art, Hongkong, Čína • 2010

5

2012
ročník 64

9 770011 232004 05

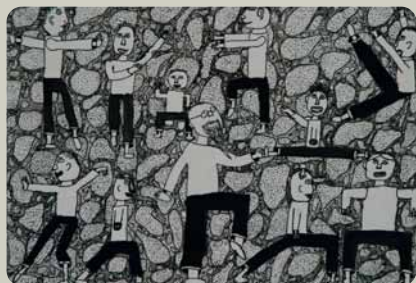
Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

- 163** Webové služby knihoven a informace s přidanou hodnotou ♡ Barbora Ševčíková
- 166** BIBLIOWEB 2012
- 167** Webovky.knihovna.cz – snadný krok k perfektnímu webu ♡ Olga Prokopová, Petr Škyřík
- 172** Březen byl opět měsícem čtenářů ♡ Roman Giebisch
- 173** Rekordní knižní produkce i v ekonomické krizi – 3. ♡ Jaroslav Císař
- 179** Metodický pokyn MK ČR k problematice poskytování VKIS způsobem zaručujícím rovný přístup
- 183** Nová milovická knihovna se líbí ♡ Miloslava Loudilová
- 184** Šest tisíc kilometrů za knihovnami v Kanadě a USA ♡ Filip Šír
- 186** Rekapitulace regionálních funkcí knihoven 2009–2011 ♡ Ladislava Zemánková
- 192** Z KNIHOVEN...
- 194** PTEJTE SE KNIHOVNY
- 195** LETEM MEDIÁLNÍM SVĚTEM KNIHOVEN
- 196** LITERÁRNÍ VÝROČÍ na červen
- 198** SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE
- 199** ZE SVĚTA
- 200** NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

Cherry Yan Cheuk Kwan 14 let • Hongkong, Čína • 2011
 Philbert Cheng 11 let • Hongkong, Čína • 2007
 Min Gyong Song 16 let • Pchjongjang, KLDK • 2010
 Tsang Tsz Ming 8 let • Hongkong, Čína • 2007

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
 ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
 Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
 Redaktorka: Olga Vašková
 Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzercí a objednávek na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
 Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
 Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
 e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
 redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),
 PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,
 PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová,
 PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje A.L.L. production, spol. s r. o.,
 F. V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
 tel.: 234 092 811 (Petra Vojtová),
 e-mail: petra.vojtova@predplatne.cz
 Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s.
 – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
 B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
 poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
 Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
 s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
 Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
 (dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r. o.,
 Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: 00421 249 111 203,
 e-mail: herslova@lkpermanent.sk
 Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 €
 (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
 Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
 zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 4. 5. 2012.

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- Library web services and information with added value
Barbora Ševčíková |163
- BIBLIOWEB 2012 |166
- Webovky.knihovna.cz – a simple step to a perfect web page
Olga Prokopová, Petr Škyřík |167
- March was again Reader' Month *Roman Giebisch* |172
- Record book production even in the economic crisis – 3: Structure
 of book production and translations – price policy *Jaroslav Císař* |173
- Czech Culture Ministry procedural standpoint on the issue of providing
 public library and information services in a way that guarantees equal
 access to all without distinction |179
- New Milovice library appeals to *Miloslava Loudilová* |183
- Six thousand kilometres for libraries in Canada and the USA
Filip Šír |184
- Recapitulation of regional library functions 2009–2011
Ladislava Zemánková |186
- From the libraries |192
- ASK YOUR LIBRARY |194
- Regular features

AUS DEM INHALT

- Webdienste in Bibliotheken und Informationen mit dem Mehrwert
Barbora Ševčíková |163
- BIBLIOWEB 2012 |166
- Webovky.knihovna.cz – ein einfacher Schritt zu dem perfekten Web
Olga Prokopová, Petr Škyřík |167
- März ist wieder der Lesen Monat geworden *Roman Giebisch* |172
- Die Bilanz der herausgegebenen Bücher in der Tschechischen
 Republik im Jahr 2011– 3: die Struktur der Bücherproduktion
 und Übersetzungen, die Preispolitik *Jaroslav Císař* |173
- Methodische Darstellung des Ministeriums für Kultur auf die
 Problematik der Bereitstellung der Bibliothekarischendienste und
 Informationsdienste, die einen gleichen Zugang für allen ohne
 Unterschied garantieren sollen |179
- Man findet die neue Bibliothek in Milovice schön
Miloslava Loudilová |183
- Sechshunderttausend Kilometer zu Bibliotheken in Kanada
 und in der USA *Filip Šír* |184
- Rekapitulation der Regionalen Funktionen in den Bibliotheken
 2009–2011 *Ladislava Zemánková* |186
- Aus den Bibliotheken |192
- FRAGEN SIE DIE BIBLIOTHEK |194
- Ständige Spalten

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, máte možná ještě v paměti cyklus příspěvků věnovaný regionálním funkcím knihoven, který jsme ukončili letos v únoru. Vzniklé mozaice poskládané jednotlivými kraji dává teď jasné kontury materiál zařazený do tohoto čísla – *Rekapitulace regionálních funkcí knihoven 2009–2011*, jehož vyznění není moc optimistické. S trochou nadsázky by se dalo říct, že je lepší vědět o závažnosti pacientovi nemoci, než být překvapen jeho náhlým skolem. Můžeme doufat, že regionálními funkcím tak faktální konec nehrozí, i když jistá pochybnost je v současné době namístě.

Ale dost chmur, skladba květnového čísla je celkem pestrá a snad i zajímavá. Pro ty z vás, kteří jste sledovali předcházející příspěvky o knižní produkci vydané v loňském roce v České republice, přinášíme závěrečnou část. Je zaměřena na skladbu vydaných titulů, překlady z cizích jazyků (i těch vyšel rekordní počet), a cenovou politiku – především na předpokládané dopady zvýšení DPH na knihy. To poslední jmenované se odrazí až ve výsledcích za rok 2012, ale jaké budou, to si troufne po předchozích zkušenostech málokdo odhadnout.

Hodnocením kvality webových stránek knihoven se ve Čtenáři věnujeme od chvíle, kdy se fenomén internet u nás objevil, stal se samozřejmostí a umožnil nový způsob informování veřejnosti o tom, co knihovny umějí a mohou nabídnout. K tomuto tématu se vztahuje i příspěvek, jehož autoři se zamýšlejí nad „tíživou problematikou webových stránek knihoven v ČR“, shrnují její příčiny a pokoušejí se najít řešení této situace. Představují zároveň projekt *Webovky.knihovna.cz*, který umožňuje vytvořit profesionální a přístupnou webovou prezentaci. Pokud právě něco podobného hledáte, článek může být pro vás prvním vodítkem.

Jako inspirace poslouží další příspěvek související s webovou problematikou: představuje projekt – databázi obálek knih, jimiž by si knihovny mohly „vylepšit své katalogy tak, aby byly lákavé“. Není pochyb o tom, že takový katalog čtenáři ocení svými častými návštěvami.

Příjemné čtení a hezké květnové dny vám přeje

Olga Kašková

●● Druhý **Letní knižní veletrh v Ostravě** se uskuteční ve dnech **15. a 16. 6. 2012** na Výstavišti Černá louka. Mottem veletrhu jsou *Knihy – cesty k zábavě i poučení*. Přihlášeno je již přes 70 vystavatelů. Program a další informace naleznou zájemci na www.hejkal.cz.

●● Sekce SDRUK pro akvizici a Moravskoslezská vědecká knihovna zvou na 22. akviziční seminář, který se uskuteční v Ostravě. Letošní ročník doplní **14. 6. 2012** mimořádné setkání akvizitorů na Slezskoostavském hradě s kulturním programem. Následující den **15. 6.** proběhne exkurze v Moravskoslezské vědecké knihovně a návštěva Letního knižního veletrhu.

●● SKIP ČR a společnost Skanska vyhlásily i pro letošní rok soutěž o nejlepší **Městskou knihovnu roku 2012**. Jejím cílem je ocenit nejlepší české knihovny, které jsou provozovány či zřizovány městy, a motivovat je k rozšíření a zkvalitnění veřejných knihovnických a informačních služeb. Cena SKIP a Skanska bude slavnostně předána spolu s cenou Ministerstva kultury ČR *Knihovna roku* v Týdnu knihoven 2012. Do soutěže bude zařazena knihovna, která v termínu do **30. 6. 2012** podá řádně vyplněnou přihlášku. Další pravidla, podmínky soutěže i přihláška jsou uveřejněny na stránkách www.skipcr.cz.

NEUŠLO NÁM

●● Ve čtvrtek 19. 4. 2012 proběhlo vyhlášení nominací na výroční ocenění nejlepších autorů, překladatelů a ilustrátorů literatury pro děti a mládež **Zlatá stuha**. Soutěž vyhlašují a pořádají Česká sekce IBBY, Klub ilustrátorů dětské knihy, Obec překladatelů a Památník národního písemnictví. Seznam nominací je k dispozici na portálu www.citarny.cz. Vyhlášení vítězů se uskuteční **6. 6. 2012** v Památníku národního písemnictví v Praze.

●● Krajská vědecká knihovna v Liberci ohlásila náhradní termín pro uskutečnění konference **Současnost literatury pro děti a mládež**, který byl stanoven na dny **30. a 31. října 2012**. Téma konference zůstává – *Úloha ilustrace v dětské knize*.

●● Letošní seminář **CASLIN** v původně plánovaném termínu 3.–7. 6. 2012 byl **zrušen**. Důvodem je zdravotní stav Andyho Lasse, jehož účast byla pro chystanou podobu semináře klíčová. Další seminář se uskuteční opět příští rok.

Webové služby knihoven a informace s přidanou hodnotou

V roce 2008 dostali knihovníci v Moravské zemské knihovně nápad vytvořit databázi obálek knih, kterou by dali k dispozici všem českým knihovnám, jež už v té době přemýšlely o „zkrášlení“ svého katalogu. V posledních několika letech se knihovny snaží vylepšit své katalogy tak, aby byly lákavé, snadno se v nich hledalo a aby čtenáři získávali kompletní informace co nejnadhlednější cestou.

Přesně tuto poptávku knihoven chce uspokojit projekt *Obálky knih* (podrobněji byl představen ve *Čtenáři* č. 3/2010 – pozn. red.). V zahraničí existují podobné projekty už dávno a právě ty sloužily jako inspirace. Zejména to byl Syndetic Solutions firmy Bowker, který byl u nás poprvé představen v roce 2007 na konferenci IGELU v Brně. Dalším je např. iniciativa Library Thing for Libraries, kterou rovněž zastřešuje Bowker. S Library Thing jsme v minulém roce navázali spolupráci a v rámci projektu pomáháme českým knihovnám připojit tuto službu do jejich katalogů a obohatit anglické tituly o tagy, recenze či doporučení na podobné tituly a vydání.

Když se čtenář dříve podíval na knihovní katalog, viděl dřevěnou skříň s malými šuplíky, které byly plné lístečků napsaných na stroji. Později se údaje ze šuplíků převedly do počítače, ale katalogy dlouho nabízely jen popisné údaje.

první záznam | předcházející záznam | následující záznam | poslední záznam
úplný záznam | Vypožičat/Rezervovat(1) | marc

Záznam 1 z 1

Vyhledávali ste - Slovenská národná knižnica - Všade: 100 hodin, kdy umírala republika

Autor Cílek, Roman,
Název 100 hodin, kdy umírala republika / Roman Cílek, Miloslav Moulis
Vydavatel Praha : Pražská vydavatelská společnost : EPOCH, 2009

Exempláře v SNK 1 - 1 z 1

1 ☐ **Vybrat do rešerše**
Number Available: 2
Available At: Martin- (1-0SNK) Slov.nár.kniž.

Linky Vypožičat/Rezervovat(2)
marc - holdingy

Lokácia Martin- (1-0SNK) Slov.nár.kniž.

Obr. 1: Záznam z katalogu Národní knihovny na Slovensku

V záznamu knihy Romana Cílka (Obr. 1) je už něco navíc, a tím jsou odkazy na služby *Vypůjčit/Rezervovat* a *marc* – *holdingy*, dále pak možnost *Vybrat do rešerše* nebo *Počet dostupných jednotek*. Všem možná běžný čtenář úplně nerozumí, ale knihovna už mu nabízí více než jen popisné informace – jak se knížka jmenuje, kdo ji napsal a kde, kdo a kdy vydal. S rozvojem technologií a webových aplikací začali knihovníci přemýšlet, čím by katalog uživatelsky příjem-

nili a ztraktivnili. Svůj podíl na změně myšlení mají samozřejmě i zmíněné zahraniční knihovny, které jsou často podnětem, a také rozvoj e-shopů s knihami. Uživatelé začali být prostě náročnější. Dnes už mohou záznamy v knihovních katalozích vypadat také jinak. Například jako v novém rozhraní katalogu Městské knihovny v Praze (Obr. 2) či Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně (Obr. 3).

100 hodin, kdy umírala republika

Roman Čilek, Miloslav Moulis
ČÍLEK, Roman
Rok vydání: 2009
Čtenářská kategorie: kniha, Jazyk: Česky, Signatura: D 18564

Dramaticky vyličený scénář agonie československé vládní moci, vznik Slovenského státu a rozhodnutí prezidenta Háchy vložít osud národa do Hitlerových rukou.

Půjčte si Na 31 pobočkách je 38 svazků díla.
Ověřte dostupnost

Obsah Popis Podrobný popis Podobné

Autoři popisují poutavě a dramaticky poslední okamžiky okleštěného Československa, okolnosti, za nichž vznikl Slovenský stát téměř nepřetržitě zasedala československá vláda a prezident dr. Emil Hácha jel do Berlína s iluzí, že lze ještě jednat s nacistickým kancléřem. Hitlerův triumfální příjezd do Prahy a jednání na pražském Hradě, kde zrálo konečné rozhodnutí vytvořit Protektorát Čechy a Morava a koho dosadit do čelních funkcí, aby vyřešil "českou otázku".

Doporučte tuto knihu
0 Tweet Like E-mail

Spojte se s námi!
f e t

Obr. 2: Záznam z katalogu Městské knihovny v Praze

Knihy

Hledejte v naučné literatuře ve skupině **943.7 (plánek)**
Nenajdete-li knihu ve volném výběru v půjčovně, požádejte obsluhu o vyhledání ve skladu.

Na hříbetě knihy je tento štítek
943.7 ČÍLEK

100 hodin, kdy umírala republika
Roman Čilek, Miloslav Moulis

Autor: Čilek, Roman, 1937-
Další autor: Moulis, Miloslav, 1921-
Vydání: Vyd. 1.
Nakladatelské údaje: Praha : Pražská vydavatelská společnost : Epoque, 2009
Fyzický popis: 167 s., [8] s. obr. příl. : il., mapy, portréty, faksim. ; 21 cm
Edice: Magnet ; sv. č. 9
ISBN: 978-80-7250-440-4 (Pražská vydavatelská společnost : váz.)
978-80-87027-94-3 (Epoque : váz.)

Věcné údaje
Klíčové slovo: německá vojenská politika
německá zahraniční politika
česká politika
slovenská politika
dějiny Československa
Místo jako předmět: Německo
Československo
Česko
Slovensko
Protektorát Čechy a Morava
Slovenský stát
Žánr / forma: literatura faktu

Exempláře

#	Knihovna	Oddělení	Lze vypůjčit	Stav	Umístění / Signatura
1	Ústřední knihovna	oddělení pro dospělé	domů	volné	943.7
2	Ústřední knihovna	oddělení pro dospělé	domů	volné	943.7

Obr. 3: Záznam z katalogu Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně

Jak je z obrázků zřejmé, záznamy mohou nyní obsahovat spoustu dalších informací s přidanou hodnotou. K popisným údajům lze přidat tagy a prezentovat je třeba v tag cloudu, hodnocení formou hvězdiček či komentářů, obrázky obálek a obsahů nebo recenze odborné i čtenářské. Mezi další zajímavé prvky patří dále informace o dostupnosti titulu v knihovně nebo e-shopu, možnost sdílet vybraný titul pomocí sociálních sítí nebo odkazy na další podrobnosti o titulu či autorovi,

např. prostřednictvím Google Books nebo Wikipedie. Některé tyto prvky jsou knihovní katalogy schopné prezentovat přímo z interních dat, která si knihovna připravuje sama a která jsou součástí knihovní databáze. Pokud ale knihovna nemá dostatečné finanční nebo personální kapacity, může využít webovou službu, jež vznikla z projektu Obálky knih. Knihovna do svého katalogu, myšleno modulu OPAC, vloží jednoduchý javascript, který na definované místo sám doplní obálku, a jsou-li k dispozici, tak i obsah, recenzi, hodnocení, dostupnost a cenu titulu v různých nakladatelstvích či distribucích. Údaje, které Obálky knih nabízí například k vybranému titulu *100 hodin, kdy umírala republika*, jsou vidět na čtvrtém obrázku.

100 hodin, kdy umírala republika

Rok: 2009
ISBN: 9788087027943
OCLC Number: 320230161
NKP-CNB: nkc20091861499

Hodnocení: 5/5 (1 hlasů)

Knihkupci a nakladatelé

NK Praha
Svaz českých nakladatelů a knihkupců 99.00 Kč
Knihy ABZ.cz 88.00 Kč

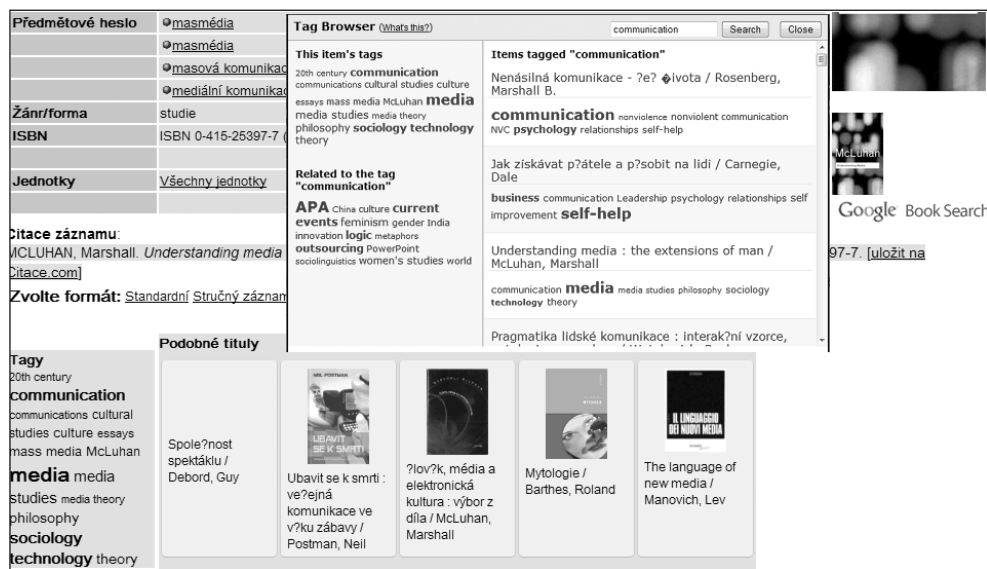
Recenze

Svaz českých nakladatelů a knihkupců
Sto dramatických a četnými zvraty nabitých hodin, které uplynuly mezi prvními minutami pondělí 13. března a čtvrtou hodinou ranní dne 17. března 1939, zásadním a ničivým způsobem poznamenalo naše dějiny. Kniha je strhujícím příběhem, ličeným zkušenými a renomovanými autory podobě česko-slovenského národního příběhu do lidských

Obr. 4: Záznam z databáze Obálky knih

Využití služby je velmi jednoduché. Veškeré potřebné informace jsou dostupné na webové stránce <http://www.obalkyknih.cz>. Podrobnosti o tom, jak systém funguje, je možné si přečíst v dokumentaci <http://www.obalkyknih.cz/api>. Zde lze také zjistit, jak integrovat javascript, případně se zástupce knihovny může obrátit přímo na kontaktní osoby. Celý projekt je financován z grantu VISK 3 a je tedy zdarma. Knihovny ale nemusejí být pouhými uživateli, mohou se na projektu také aktivně podílet. Webové rozhraní nabízí možnost vložit do databáze vlastní naskenované obrázky obálek, stačí se pouze zaregistrovat a být členem sdružení SKIP. Knihovny tak přistupují na podmínky nakládání s obálkami v souladu s autorským zákonem. Kromě knihoven plynou do databáze obálky také z dalších zdrojů, jako jsou nakladatelství, distributoři a jiné webové portály. Těchto zdrojů každým rokem přibývá. Minulý rok byla v rámci vývoje přidána možnost pro knihovny i nakladatele vystavovat svá data pomocí xml feedů, které může systém obálek sám pravidelně sbírat. To je zvláště výhodné pro sbírání obrázků obsahů, které zatím jinak do systému vkládat nelze.

Zajímavou službou podobného typu je zahraniční Library Thing for Libraries – Opac Enhancement <http://www.librarything.com/forlibraries/>. Jedná se opět o doplnění obálky, tagu, doporučení podobných titulů apod., tentokrát však pro tituly s anglickým ISBN. Jak vypadají záznamy obohacené touto službou, můžete vidět např. v katalogu Univerzitní knihovny UTB Zlín (Obr. 5). Ke standardním popisným informacím byly pomocí vloženého javascriptu přidány tagy, podobné titulům. Poklepáním na některý tag se otevře okno Tag Browser, které čtenáře navádí k dalším podobným titulům a příbuzným tagům.

Obr. 5: Záznam titulu z katalogu Univerzitní knihovny UTB Zlín

Služba Opac Enhancement není bohužel zdarma. Knihovna si může předplatit kterýkoli prvek na libovolně dlouhou dobu, jeho cena se pohybuje v řádu stovek GBP ročně.

Již dlouho je zřejmé, že knihovny musejí své katalogy činit uživatelsky vstřícnějšími s aktivnějšími funkcemi. Uživatelé si příliš zvykli na jednoduchost a funkcionalitu Googlu a e-shopů typu *Amazon.com*. Služby jako Obálky knih, Opac Enhancement či Syndetic Solution mohou v této snaze knihovnám pomoci a posunout je tak dále, vstříc jejich čtenářům.

biblioweb 2012

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR zorganizoval pod záštitou Asociace krajů České republiky již třináctý ročník BIBLIOWEBU, soutěže o nejlepší webovou prezentaci knihovny. Ve dnech 18. 2. až 11. 3. 2012 zhodnotila odborná porota ve složení Ing. Aleš Brožek ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem (předseda poroty), Mgr. Andrea Fojtů z Ústavu výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze, Stanislava Kavanová z Městské knihovny v Jevíčku a PhDr. Petr Škyřík z Kabinetu informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně webové stránky 49 veřejných knihoven, které se přihlášily do letošního ročníku.

Testování přístupnosti stránek pro handicapované uživatele tradičně zajistil Mgr. Radek Pavlil

ček z TyfloCentra Brno, o. p. s., se svými spolupracovníky.

Hodnocení proběhlo dvoukolově, sítím prvního kola, v němž se testovalo splnění základních znaků čtyř ze sedmi kritérií, prošly webové stránky 25 knihoven. Ve druhém kole bylo hodnoceno žádným až deseti body šest kritérií: kvalita obsahu stránek, design stránek, možnosti komunikace stránek s uživatelem (formuláře pro psaní do knihovny, na objednávání novinek, on-line předregistrace, rezervace a prodlužování dokumentů), použití technologií Web 2.0 (OPAC 2.0, RSS, blog, facebook, wiki, sdílení obrazových dat apod.) na stránkách, kvalita písemné koncepce webu a přístupnost stránek pro handicapované uživatele.

Za aktuálnost (sedmé kritérium) bylo možné získat bodování od nuly do šesti, takže maximum bodů od jednoho hodnotitele bylo 66. Celkem tedy mohla knihovna docílit ve druhém kole až 264 bodů.

Do soutěže se zapojila řada knihoven z malých měst a obcí, proto byla opět vytvořena kategorie pro obce, v nichž žije maximálně 3000 obyvatel. Kvalita jejich stránek však stále pokulhává za úrovní stránek větších knihoven. Svědčí o tom skutečnost, že do druhého kola se dostalo jen pět webů malých knihoven ze šestnácti.

— V kategorii odborných knihoven a knihoven v obcích **nad 20 000 obyvatel** zvítězila **Městská knihovna Litvínov**, na druhém místě se umístila **Krajská knihovna Vysočina v Havlíčkově Brodě** a na třetím **Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě**.

— V kategorii knihoven v obcích **od 3000 do 20 000 obyvatel** byla nejúspěšnější **Městská knihovna Česká Třebová** před **Městskou knihovnou v Dačicích** a **Místní knihovnou Radotín**.

— V kategorii knihoven v obcích **do 3000 obyvatel** si vítězství odnesla **Městská knihovna Jevíčko**, druhá byla **Městská knihovna a infocentrum Dolní Bousov** a třetí **Obecní knihovna v Chrtenicích**.

Celkové pořadí ovlivnilo kritérium, jímž se zjišťovalo, zda jsou stránky přístupné pro handicapované uživatele podle českých Pravidel přístupnosti a WCAG 2.0. TyfloCentrum Brno, o. p. s., vyhodnotilo (stejně jako loni) jako nejlepší webové stránky **Městské knihovny Litvínov**. Ty jako jediné získaly devět bodů a byly oceněny zvláštní cenou **nejlepší bezbariérový web knihovny**.

Letos poosmé hodnotila stránky soutěžících knihoven i laická veřejnost, která měla možnost hlasovat prostřednictvím speciálních webových stránek. Vítězem se stala **Místní knihovna Veselice**, která získala téměř 1000 hlasů. Porazila tak Městskou knihovnu Znojmo, která nasbírala o 231 hlasů méně.

Slavnostní předání cen BIBLIOWEB 2012 se uskutečnilo 2. 4. 2012 na konferenci ISSS 2012. Asociace krajů ČR věnovala vítězům ceny v hodnotě 40 000 Kč. Cenu veřejnosti věnovala firma Suweco v podobě poukazu v hodnotě 3000 Kč na nákup předplatného časopisů podle vlastního výběru.

Podrobné výsledky soutěže jsou k dispozici na <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/biblioweb-2012/>.

Tisková zpráva SKIP ČR

Webovky.knihovna.cz – snadný krok k perfektnímu webu

Cílem příspěvku je představit projekt *Webovky.knihovna.cz* [1], který knihovnám umožňuje vytvořit si profesionální a přístupnou webovou prezentaci. Článek se také zamýšlí nad tíživou problematikou webových stránek knihoven v ČR, v krátkosti shrnuje její příčiny a pokouší se najít řešení této situace.

Webové stránky knihoven v současnosti

Již dlouhou dobu je nezbytné, aby každá knihovna, chce-li uspět v turbulentním a dynamickém prostředí, měla svoji webovou prezentaci, která splňuje nejenom základní pravidla moderního

webdesignu, ale plní i zprostředkovatelskou funkci podle principů *Knihovna 2.0*.

Tvorba a správa webové prezentace však dnes vyžaduje také dodržování určitých pravidel. Je nutné, aby byl web *přístupný* pro handicapované uživatele. Také je třeba jej koncipovat tak, aby byl *použitelný*, tedy dodržoval určité konvence při uspořádání prvků na stránkách pro snadnou orientaci uživatele. S těmito dvěma požadavky pak úzce souvisí také dodržování *webových standardů*.

Pro obsah a využití webových stránek je charakteristický vliv *Webu 2.0*, tedy využívání služeb a technologií internetu, jejichž hlavním cílem je podporování komunit, častá interakce

mezi uživateli a personalizace. Mezi prvky Webu 2.0, které by knihovny měly využívat, patří:

- prezentace v sociálních sítích,
- fotogalerie, videa,
- diskusní fóra, návštěvní knihy,
- elektronické formuláře (např. dotazové, pro registrace, MVS atd.),
- instant messaging, internetová telefonie,
- blogování, mikroblogování, podcasting, vodcasting,
- RSS kanály.

Bohužel webové stránky knihoven tomuto trendu mnohdy neodpovídají. Velmi často také nedodržují pravidla pro přístupnost a použitelnost. Mezi důvody vzniku této situace pravděpodobně patří chybějící finanční prostředky na hotové profesionální systémy, nedostatečné znalosti a schopnosti k vytváření vlastních webových stránek a neexistence komunity, která by umožnila sdílet informace v této oblasti.

V současné době existují v České republice další tři projekty, které také nabízejí knihovnám „webovou šablonu“. Jedná se o tyto: *Šablona webu pro malé knihovny* [2], *Naše knihovna* [3] a *Knihovna.info* [4]. Rámcově sice dodržují pravidla pro tvorbu webu, ovšem prakticky neumožňují včlenit prvky Webu 2.0 a poskytují v současnosti již překonané řešení.

O projektu Webovky.knihovna.cz

Rozhodli jsme se situaci webových stránek knihoven radikálně změnit. Naším cílem je nabídnout **malým i větším knihovnám platformu pro jednoduché vytvoření a správu moderních webových stránek**. Projekt byl v roce 2010 podpořen grantem z programu VISK 3 Ministerstva kultury ČR. Na jeho činnosti spolupracují tři velké instituce – Kabinet informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně [5], Moravská zemská knihovna v Brně [6] a firma Westcom s. r. o. [7]. Následujících šest bodů, jež představují projekt na portálu *webovky.knihovna.cz*, vystihuje jeho podstatu lépe než rozsáhlé popisy.

- Chcete jít s dobou, být moderní institucí?
- Chcete mít své vlastní webové stránky?
- Chcete webové stránky, jejichž tvorbu a údržbu zvládnete sami?
- Chcete, aby vytváření vašich stránek bylo časově nenáročné, intuitivní a bavilo vás?
- Chcete, aby vaše webové stránky vypadaly profesionálně a přitom byly zdarma nebo za nízký poplatek?
- Chcete mít webové stránky, které budou moci bez problémů využívat i handicapovaní uživatelé?

Pokud je vaše odpověď ano, jsou Webovky přesně pro vás.

Co knihovnám nabízíme

Pro webové stránky knihoven využíváme redakční systém Webnode, jenž měl v lednu 2012 již pět milionů uživatelů po celém světě. S šestnácti jazykovými verzemi je pátým nejvyužívanějším systémem pro tvorbu webu na světě a neustále se dynamicky rozvíjí.

Spojení tohoto systému a projektu *Webovky.knihovna.cz* nabízí knihovníkům:

- **Tvorbu webu bez jakýchkoli technických znalostí** – ihned vidíte, jak budou vaše stránky „zvenku“ vypadat, zároveň pracujete v uživatelsky přívětivém a velmi intuitivním prostředí (např. editace textů probíhá prakticky stejně jako v klasických textových editorech). To vše bez instalace systému do počítače, veškerá činnost probíhá na webu, včetně vývoje a aktualizací celého systému (kromě knihovníckých šablon nabízí Webnode šablony pro více než stovku dalších oborů lidské činnosti).
- **Vizuálně a obsahově předpřipravené šablony přímo pro knihovny** – je připraveno 20 atraktivních a moderně designovaných šablon přímo pro knihovny. Jsou předchystány texty a popisy základních činností a vlastností knihovny a vloženy oblíbené odkazy. Textový obsah webu si tedy knihovna může na stránkách ponechat, nebo jej upravit podle svých představ.
- **Podporu vkládání nebo alespoň snadné integrování prvků Webu 2.0** – tedy prvků jako jsou diskusní fóra, blog, formuláře, návštěvní kniha, prvky Facebooku a Twitteru, diskuse, ankety, RSS kanály a mnoho dalších.
- **Detailní statistiky návštěvnosti** – na web není třeba vkládat speciální počítadlo. Návštěvnost webu je podrobně zaznamenávána a zobrazována v přehledných grafech a tabulkách.
- **Uživatelská podpora knihoven** – 24 hodin denně a 7 dní v týdnu máte na telefonu 774 952 669 nebo na e-mailu *webovky@knihovna.cz* k dispozici některého z členů týmu pro řešení problémů a zodpovídání dotazů. Kromě toho je neustále připravena podpora v podobě praktických návodů pro práci se systémem na adrese *napoveda.webnode.cz*.

• **Školení pro práci se systémem** – nejste-li si jistí, že zvládnete editaci webu sami, můžete se zúčastnit některého z našich školení, vedených zkušenými lektory. Většina se jich koná v Brně v Moravské zemské knihovně, v případě zájmu lze však uspořádat školení v kterékoli jiné knihovně v republice.

• **Web zdarma nebo za malý poplatek** – web lze využívat zcela zdarma. Nebo podle volby počtu let provozu webu je výška investice do prezentace od 525 do 750 Kč za rok. V ceně jsou především větší kapacity pro fotky a dokumenty na webu. Kompletní ceník naleznete na portálu *Webovky.knihovna.cz* [8].

Po technické stránce je knihovním webům zajištěno:

- **Dodržování pravidel pro tvorbu webu** – díky nim se webová stránka zobrazuje správně na různých výstupních zařízeních (prohlížeče počítačů, čtečky nevidomých, displeje mobilních telefonů atp.) a vnímají a používají ji korektně i uživatelé s handicapem.
- **Dostatečné prostorové a přenosové kapacity** – v doporučeném balíčku (Mini) je možné na disku využít 500 MB (při velikosti fotografie 0,5 MB lze do stránek vložit cca 1000 fotografií), přenos dat: 3 GB/měsíc (v průměru odpovídá cca 6000 návštěvám za měsíc). (V případě, že knihovna využívá verzi zdarma, je možné využít externího úložiště na serverech jako Rajče [9] nebo Picasa [10] a z webu na ně odkazovat.)
- **Údržba systému** – automaticky dochází k pravidelným aktualizacím a je zajištěn také vývoj systému podle nejnovějších webových trendů.
- **Vlastní pěkná webová adresa** – s projektem Webovky automaticky získáváte pro svou knihovnu dobře zapamatovatelnou adresu webu ve tvaru *nazevobce.knihovna.cz*. Také je možné zdarma nastavit jakoukoli jinou adresu webových stránek.
- **Optimalizace stránek pro vyhledávače (SEO)** – web je nastaven tak, aby jej uživatelé při vyhledávání nacházeli ve výsledcích hledání na prvních místech.
- **Automatické vytváření verze stránek pro mobilní telefony** – speciální verze webových stránek pro stále více využívaná přenosná zařízení.

Obr. 1: Jedna z dvaceti připravených šablon. Použila ji knihovna v obci Čermná ve Slezsku (*cermnaveslezsku.knihovna.cz*)

Obr. 2: Pohled do editoru webu. Podíváte-li se na webové stránky knihovny (<http://buchlovice.knihovna.cz>), zjistíte, že se od vzhledu webu „zvenku“ příliš neliší.

Vytvořte si s námi svoje profesionální webové stránky a buďte světoví! Je to jednodušší, než si myslíte.

1. Na adrese webovky.knihovna.cz najdete jednoduchý registrační formulář.
2. V něm si zvolíte, jakou webovou adresu pro svou knihovnu chcete a uvedete identifikační údaje knihovny.
3. Poté kliknete na tlačítko **Vytvořit web** a vše ostatní necháte na nás.

Web vám vytvoříme a do jednoho či dvou dnů vám jej zašleme společně s přihlašovacími údaji a podrobnými informacemi, jak s ním pracovat.

Nemusíte se bát web třeba jen vyzkoušet! Pokud vám nebude vyhovovat, kdykoli jej můžeme smazat.

Závěrem

Přínosy našeho řešení pro knihovny v ČR vidíme především v těchto bodech:

- + uživatelsky jednoduché a účinné funkce,
- + elegantní správa stránek,
- + množství pokročilých funkcí,

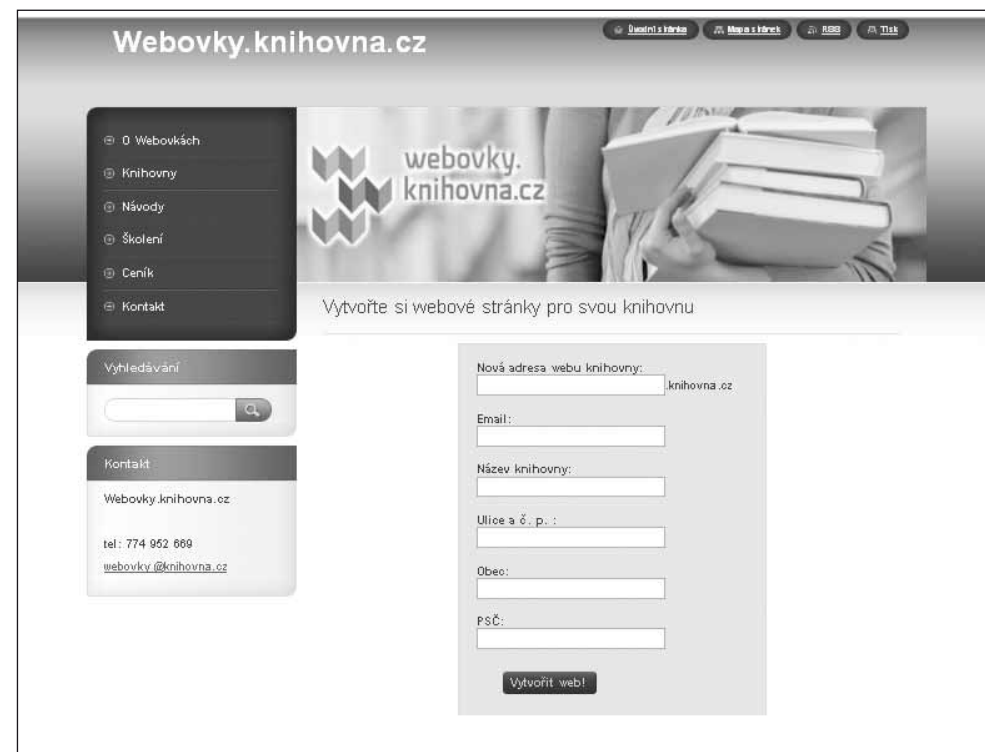
- + podpora gadgetů a widgetů všeho druhu,
- + statistika,
- + implementace řady služeb Web 2.0.

Přínos projektu tedy spočívá **ve vytvoření inovativního a komplexního řešení**, které umožní posunout webové stránky knihoven do „21. století“.

Oproti podobně koncipovaným projektům (mimo obor, s komerčním pozadím) nabízíme mimo jiné vysokou důvěryhodnost obsahu, široký tematický záběr, spolupráci více subjektů a zaměření na rozsáhlé spektrum uživatelů.

Více informací o projektu naleznete na portálu webovky.knihovna.cz nebo se s námi spojte pomocí některého z komunikačních kanálů uvedených v kontaktech [11]. Jsme na Facebooku, Twitteru, nebo již zmiňovaném telefonním čísle 774 952 669 a e-mailu webovky@knihovna.cz. Těšíme se na vás a vaše nové moderní webové stránky!

OLGA PROKOPOVÁ, PETR ŠKYŘÍK
webovky@knihovna.cz

Obr. 3: Úvodní stránka portálu Webovky.knihovna.cz s registračním formulářem. Vytvořena je také v systému Webnode.

ODKAZY Z TEXTU:

- [1] <http://webovky.knihovna.cz/>
- [2] <http://webknihovny.cz/>
- [3] <http://naseknihovna.cz/info/>
- [4] <http://knihovna.info/>
- [5] <http://kisk.phil.muni.cz/>
- [6] <http://www.mzk.cz/>
- [7] <http://www.westcom.cz/>
- [8] <http://webovky.knihovna.cz/cenik/>
- [9] <http://rajce.net>
- [10] <http://picasa.com>
- [11] <http://webovky.knihovna.cz/kontakt/>

POUŽITÁ LITERATURA:

- ČÍŽEK, Jakub. Český Webnode: Tak trochu revoluční tvorba webu. Živě.cz [online]. 2008 [cit. 2010-01-04]. Dostupný z [www: <http://www.zive.cz/Titulni-strana/Cesky-Webnode-Tak-trochu-revolucni-tvorba-webu/sc-21-sr-1-a-141144/default.aspx>](http://www.zive.cz/Titulni-strana/Cesky-Webnode-Tak-trochu-revolucni-tvorba-webu/sc-21-sr-1-a-141144/default.aspx). ISSN 1212-8554.
- KRUG, Steve. Webdesign: Nenuťte uživatele přemýšlet. Brno: Computer Press, 2003. 144 s. ISBN 80-7226-892-9.
- ŠPINAR, David. Tvoříme přístupné webové stránky. Brno: Zoner Press, 2004. 360 s. ISBN 80-86815-11-0.
- PROKOPOVÁ, Olga. Webové prezentace veřejných knihoven: analýza, návrh, tvorba, správa. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2009. 169 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Škyřík.
- SHEDROFF, Nathan. Information Interaction Design: A Unified Field Theory of Design [online]. 1994 [cit. 2011-02-02]. Organizing Things. Dostupné z [www: <http://www.nathan.com/thoughts/unified/6.html>](http://www.nathan.com/thoughts/unified/6.html).
- SOŠKOVÁ, M.: Porovnání informační architektury webových stránek vybraných univerzitních knihoven. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2008. 126 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petra Šedinová.
- WAGNER, Jan. Webnode: český redakční systém éry Web 2.0. Lupa [online]. 2008 [cit. 2010-01-04]. Dostupný z [www: <http://www.lupa.cz/clanky/webnode-cesky-redakcni-system-ery-web-2-0/>](http://www.lupa.cz/clanky/webnode-cesky-redakcni-system-ery-web-2-0/). ISSN 1213-0702.

Březen byl opět měsícem čtenářů

V roce 2010 zorganizoval SKIP ČR pilotní ročník propagační akce *Březen měsíc čtenářů* (BMČ) se snahou nahradit úspěšnou kampaň *Březen měsíc internetu*. V centru našeho zájmu se ocitnul čtenář a čtení, tedy ne kniha ani knihovna, ale každý čtenář, aktivní uživatel knihovny i ten, který v knihovně nikdy nebyl. Od roku 2010 se k akci každoročně hlásí cca 400 aktivních veřejných knihoven z celého Česka!

Již od počátku jsme si stanovili tři směry. Chtěli jsme v knihovnách připravit ankety ne/čtenářů – průzkumy se měly obracet speciálně k lidem, kteří buď nečtou, nebo ke čtenářům, kteří čtou, ale nechodí do knihovny. Pouze mizivé procento knihoven ovšem provádí jakékoli průzkumy mezi svými čtenáři! Druhým zaměřením BMČ bylo zavádění nových služeb knihoven pro uživatele, nové a netradiční typy akcí. V této oblasti desítky knihoven nabízejí především půjčování čteček elektronických knih nebo donášku knih handicapovaným uživatelům či seniorům. Jen výjimečně se objeví nějaká opravdu zajímavá nová služba knihovny, která by stála za medializací. Třetím cílem se stala podpora *Týdne čtení aneb Čtení sluší každému*, k této aktivitě se hlásí desítky knihoven různými akcemi. Děti čtou seniorům, zdraví nemocným a naopak, probíhají soutěže v rychlém čtení, čtení v cizích jazycích, non-stop čtení, čtení na netradičních místech a v netypickou hodinu atd. Již v roce 2010 jsme pro propagaci BMČ vydali s našimi partnery (CEIBA, Supraphon, NIC.CZ a DIGIKNIHY) sérii plakátů a vyhlásili jsme soutěž o logo akce. Nejúspěšnějším plakátem se stali *Knižní vandalové* Adolfa Borna a Jiřího Žáčka. S nakladatelstvím Biblion od roku 2010 podporujeme projekt *Celonárodní čtení Bible*. Součástí BMČ se stal jedenáctý ročník *Bibliowebu* – soutěže o nejlepší webové stránky knihoven, kterou již tradičně podporuje Asociace krajů ČR.

Od roku 2011 k těmto stávajícím aktivitám přibýly dvě zcela nové – *Maraton čtení* a *Čtenář roku*. SKIP ČR získal pro podporu svých aktivit vý-

znamného sponzora – stavební firmu Skanska, která podpořila akci *Maraton čtení* částkou 150 000 Kč a *Čtenáře roku* sumou 40 000 Kč. Marketingové oddělení firmy připravilo grafický návrh pro plakát BMČ 2011 a záložky do knih, které byly

distribučovány všem registrovaným knihovnám. Cílem *Maratonu čtení* bylo dosáhnout toho, aby v průběhu BMČ knihovny nabídly svým čtenářům a dalším návštěvníkům co největší kontakt s autory a překladateli literárních děl i odborné literatury. Jednalo se o různé formy setkání, diskusí a besed s autory a zejména autorská čtení, případně besedy o literatuře. V prvním kole žádostí jsme podpořili 40 besed s Petrou Braunovou, Terezou Boučkovou, Vlastimilem Vondruškou a mnoha dalšími populárními autory. Ve druhém kole jsme se rozhodli podpořit deset besed spisovatelů nominovaných na cenu Magnesia Litera 2011 a v knihovnách vystoupila mj. Petra Hůlová, Radka Denemarková či Alžběta Skálová. V roce 2011 jsme také v knihovnách založili novou tradici – oceňování nejlepších čtenářů. Uvítali bychom, kdyby knihovny pravidelně každý rok oceňovaly své nejlepší čtenáře a našly svého „Čtenáře roku“. Cílem této aktivity je posilovat společenský význam a prestiž četby a ocenit ty, kteří služby knihoven nejvíce využívají a podporují. Základním kritériem pro výběr Čtenáře roku 2011 byl počet výpůjček konkrétního čtenáře za uplynulý rok, jak byl vykázan ve výpůjčním systému. Celostátní Čtenář roku 2011 byl vyhlášen 10. dubna na předávání cen Magnesia Litera ve Stavovském divadle v Praze. Stala se jím slečna Dagmar Černá, čtenářka hustopečské knihovny, která přečetla za rok 849 knih!

Letošní ročník *Března měsíce čtenářů* proběhl s mottem *Sladký život s knihovnou*, které korespondovalo s krásným propagačním plakátem a záložkami do knih, které graficky připravila firma Mančaft. Plakáty i záložky opět finančně podpořila firma Skanska, jako i další ročník *Maratonu čtení* a ceny *Čtenáře roku*. Protože nám po-

skytla nižší sponzorský dar, snížili jsme i finanční podporu *Maratonu čtení* na 100 000 Kč a rozhodli jsme se podpořit pouze autorská čtení spisovatelů, kteří byli v minulosti či v tomto roce nominováni na cenu Magnesia Litera. V knihovnách četli tito autoři: Michal Ajvaz, Jiří Stránský, Daniela Krolupperová, Iva Procházková, Markéta Baňková a mnoho dalších. Čtenáře roku 2012 finančně podpořila nejen firma Skanska, ale také Knihkupectví Kanzelsberger a nakladatelství TRITON. V letošním roce jsme v knihovnách oceňovali naše nejvěrnější čtenáře – tj. ty, kteří jsou nejdéle v evidenci knihoven. Bez věrných čtenářů nemohou fungovat dlouhodobě ani knihovny. Celostátním vítězem akce *Čtenář roku 2012* se stal Vladimír Macháček, čtenář Knihovny města Hradce Králové. V. Macháček (*1929) městskou knihovnu navštěvuje od roku 1935.

Vyvrcholením letošní akce BMČ byla již dvacátá *Noc s Andersenem*, která připadla na 30. března. Akci uspořádal Klub dětských knihoven SKIP ČR a podpořily ji MK ČR, SKANSKA, Spolok slovenských knihovníkov, Český rozhlas, Rádio Slovensko, Pickwick, Albatros Media a. s., portály KidsLand.cz, Čítárny, Slovart, Centrum bezpečnějšího internetu a stovky místních partnerů a sponzorů.

Odkazy na jednotlivé akce jsou:

- Březen měsíc čtenářů – <http://goo.gl/Ft22W>,
- Biblioweb – <http://goo.gl/79XgN>,
- Čtenář roku – <http://goo.gl/z4WvV>,
- Maraton čtení – <http://goo.gl/jAKxW>,
- Noc s Andersenem – www.nocsandersenem.cz.

ROMAN GIEBISCH ✉ roman.giebisch@nkp.cz

3.

Rekordní knižní produkce i v ekonomické krizi

Bilance vydávání knih v ČR za rok 2011

STRUKTURA KNIŽNÍ PRODUKCE A PŘEKLADY, CENOVÁ POLITIKA

Jak už bylo zmíněno v předchozích částech, fakta o vydávání knih v ČR za rok 2011 svědčí o rekordním počtu vydaných titulů knih v tištěné podobě (viz Čtenář, 64, 2012, č. 4, s. 139–144; první část o e-knihách č. 3, s. 90–93). Rok 2011 je však i dokladem toho, že byl překonán rekordní počet vydaných překladů, ke kterému došlo v roce 2010. Závěrečná část příspěvku o bilanci vydávání knih v ČR v uplynulém roce je zaměřena především na strukturu knižní produkce, také blíže analyzuje vydané překlady a hodnotí cenovou politiku v souvislosti se zvyšováním DPH na knihy.

Struktura české knižní produkce

V roce 2011 představovaly novinky, tj. nově vydané tituly knih bez ohledu na to, zda se jedná o původní české dílo nebo překlad, téměř 89 % celkové produkce vydavatelských subjektů ČR; v absolutních číslech to představuje 16 886 titulů z celkového počtu 18 985. V daném případě tento ukazatel nijak výrazně nevybočuje z trendu předchozích let. Zúžíme-li ho pouze na díla české provenience, pak se na celkové roční knižní produkci podílí domácí tvorba téměř ze 66 %, v absolutních číslech to představuje 12 471 titulů.

V roce 2011 opět rekordně vzrostl počet vydaných překladů [viz TABULKA II]. V absolutních číslech to znamená 6514 titulů oproti 6044 z předchozího roku. Toto zvýšení představovalo téměř 8 % ve srovnání s rokem 2010. Překlady v minulém roce tvořily opět více než třetinu (34,3 %) celkové knižní produkce České

republiky. Tento stav zůstal zhruba stejný ve srovnání s rokem předchozím. Pouze se nepatrně snížil podíl na celkové roční titulové produkci.

U českých vydavatelských subjektů převažují za rok 2011 opět knihy v češtině, a to z téměř 86 %. Dalších 1276 titulů vyšlo v češtině s podílem jiného jazyka a 159 vícejazyčných publikací; v posledním případě se jedná ve srovnání s rokem 2010 o pětinový pokles.

V cizojazyčné knižní produkci českých nakladatelských domů znovu výrazně dominovala angličtina (779 titulů) před slovenštinou (272) a s odstupem před němčinou (93); na dalších pomyslných příčkách se umístily ruština (43 titulů), polština (28) a francouzština společně se španělštinou (po 18 titulech). Podíl neperiodických publikací, které u nás vyšly v roce 2011 v angličtině, opět činil – jako v předchozím roce – 4 % celkové knižní produkce České republiky. Ve sledovaném období zde vyšly knihy v dalších 23 jazycích (např. včetně 11 titulů v esperantu, pět v korejštině, dva v arabštině, maďarštině, nizozemštině nebo ukrajinštině).

Rekordní počet vydaných titulů beletrie a dětské literatury se také promítl do podílu na celkové knižní produkci ČR za rok 2011. V případě krásné literatury se tento podíl zvýšil na více než 27 % (nárůst zhruba o procento v porovnání s rokem 2010). Podíl objemu beletristických publikací na celkové české knižní produkci je ve srovnání se strukturou produkce ostatních členských zemí EU, a to zvláště těch „starých“ s vyspělou knižní kulturou, nadprůměrný. V tomto segmentu došlo téměř ke skokovému nárůstu: o 697 titulů, což představuje oproti předchozímu roku téměř 16% zvýšení.

Podíl dětské literatury na celkové české knižní produkci představoval loni 8,3 %. Ve srovnání s rokem 2010 to znamená nárůst o pouhé desetiny procenta (tehdy činil necelých 8 %). Ovšem i zde se jedná o rekordní počet vyda-

ných titulů 1569, což je o 233 více, než tomu bylo v předchozím roce. I když v případě učebnic a vysokoškolských skript došlo ve srovnání s předchozím rokem také k nárůstu počtu vydaných titulů, rekordní produkce z let 2007–2008 nebyla překonána. Učebnice a vysokoškolská skripta se na loňské úhrnné knižní produkci České republiky podílely 8,4 %, což je zhruba stejná úroveň jako v roce 2010. [viz TABULKA I].

Překlady

Podíl počtu vydaných překladů na celkovém objemu české knižní produkce přesáhl v roce 2011 o něco málo třetinu, tj. tvořil 34,3% podíl. Oproti roku 2010 se však zhruba o procento snížil (tehdy činil 35,4 %), i když absolutně došlo k nárůstu vydaných titulů cca o 500 a v procentuálním vyjádření tedy o téměř 8 %, což převýšilo i dynamiku z předchozího období (2009/2010) [viz TABULKA II]. Tato skutečnost Českou republiku stále řadí mezi přední země na světě, kde překlady tvoří velký a významný podíl na celkové knižní produkci, což vyplývá z charakteru našeho „nesvětového“ jazyka. Vydáváním překladů, které má u nás již dlouhou tradici (některá základní díla světové literatury už vyšla v několika překladech, např. Shakespeare minimálně ve třech), jsme tak v ČR stále nerezignovali na potřebné a prospěšné otevírání dveří i do jiných jazykových kultur.

Čeští nakladatelé nabídli v roce 2011 svým čtenářům překlady ze 44 jazyků, a to i z některých u nás vzácně frekventovaných, jakými je bengálština, bosenština, sanskrt, somálština nebo vlámština. I tato jazyková škála za poslední roky narůstá a dosáhla tím rekordní úrovně; v roce 2010 vyšly překlady ze 42 jazyků, v roce 2009 ze 39. Naštěstí se u nás rozhodně neujala praxe, kdy se literární díla překládají zprostředkovaně, a to překladem překladu do některého světového jazyka. Tohle už však v několika pří-

padech v minulosti postihlo v zahraničí českou literaturu...

TABULKA II
Údaje o počtu vydaných překladů knih v ČR za roky 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Celkem	5 384	5 546	5 777	6 044	6 514
z toho:					
z angličtiny	2 665	2 969	3 005	3 071	3 276
z němčiny	1 115	1 168	1 157	1 058	1 129
z francouzštiny	285	270	293	562	307
ze španělštiny	116	95	114	77	96
z italštiny	81	94	102	111	116
z polštiny	53	81	73	108	93
ze slovenštiny	57	76	225	229	148
z ruštiny	66	66	78	73	87

zdroj: Národní knihovna ČR

Trojlístek jazyků, ze kterých se v České republice nejvíce překládá, je již od roku 1990 stabilní. Opět výrazně dominovala angličtina, na kterou připadla polovina všech vydaných překladů (50,3 %). Svě pozice si v loňském roce s výrazným odstupem od dalších jazyků udržela i němčina. Třetí byly opět překlady z francouzštiny, i když zde zaznamenáváme ve srovnání s rokem 2010, rekordním co do počtu překladů z francouzštiny, výrazný pokles téměř o polovinu. Místo mezi nejprekládanějšími jazyky u nás si udržela italština, polština i ruština. V případě španělštiny došlo opět ke skokovému nárůstu po skokovém poklesu v roce 2010. Ale v daném případě je nutné zdůraznit, že mezi překlady ze španělštiny nepatří pouze překlady literatury Španělska.

K největšímu poklesu vydaných překladových titulů, téměř o 40 %, došlo tentokrát u slovenštiny. Že by se už konečně prolomil ostych českých čtenářů před četbou slovenské literatury v originále? Praxe je zatím v daném případě víceméně jednosměrná – slovenští čtenáři vždy četli české knihy bez problémů. Ovlivněno to ovšem může být i skutečností, že nakladatelští pracovníci z ČR tentokrát jen nenalezli dostatek silných titulů ze slovenské knižní produkce pro český trh...

V knižní produkci České republiky za rok 2011 jsou velmi silně zastoupeny zvláště překlady ze skandinávských jazyků. Souvisí to zejména s narůstající oblibou detektivek ze Skandinávie nejen u nás, kterou ještě posilují jejich

filmové adaptace. Stieg Larsson a jeho kolegové ze země tří korunek nejspíše způsobili, že překladům ze skandinávských jazyků vévodí švédština (v závorce je pro porovnání uvedena kvantifikace za rok 2010) se 37 vydanými díly (32); následuje norština – 18 (11), finština – 8 (9), dánština – 8 (3) a islandština – 7 (3).

Nizozemština, která u nás v posledních letech patřila stabilně mezi deset nejprekládanějších jazyků, si tentokrát výrazně pohoršila. V roce 2011 vyšlo pouze 12 překladů, což je ve srovnání s rokem předchozím zhruba čtvrtina (2010: 45 vydaných překladů). V pomyslném žebříčku nejprekládanějších jazyků se tak propadla až na 15. místo. Trend postupného poklesu počtu překladů pokračoval u maďarštiny: z 20 v roce 2009, 12 v roce 2010 až na 7 v roce loňském. Mezi nejprekládanější jazyky u nás poprvé patří arabština; vyšlo 13 překladů – kvantitativně tak předstihla i počet překladů z portugalštiny (11) a řečtiny (10). Narostl i počet překladů z japonštiny, a to na 26 titulů.

Postavení nejprekládanějšího slovanského jazyka si v ČR v roce 2011 opět udržela slovenština, byť – jak už bylo zmíněno – došlo k výraznému poklesu vydaných titulů. Svě pozice si v zásadě udržela i ruština, která společně se slovenštinou a polštinou patří stabilně k trojlístku slovanských jazyků, ze kterých se u nás nejvíce překládá.

Ačkoli se z ostatních slovanských jazyků dlouhodobě překládá nepoměrně méně (počet překladů byl v posledních letech v zásadě konstantní – vždy vyšlo zhruba jen kolem 20 titulů, ale v roce 2010 už jejich počet narostl na 36), loňský rok se v tomto směru stal doslova přelomovým. Jen ze slovinštiny se na našich knižních pultech objevilo 21 překladů; v předchozím roce pouze 6! Připočteme-li k tomu ještě 6 překladů z chorvatštiny (7 v r. 2010), 4 ze srbsštiny (9), 3 z lužické srbsštiny (3), 3 z ukrajinštiny (8) a po jednom z bulharštiny (3), běloruštiny a bosenštiny, napočítáme za rok 2011 rekordní počet 40 titulů, které byly přeloženy z ostatních slovanských jazyků.

DPH a cenová politika

Plánovaná reforma daní v ČR, jejíž součástí je i avizované cílové zavedení jednotné sazby DPH, loni značně pobouřila kulturní veřejnost

TABULKA I
Porovnání počtu vydaných titulů knih u některých typů literatury za roky 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Beletrie	3 927	4 162	4 475	4 477	5 174
Dětské knihy	1 187	1 385	1 367	1 336	1 569
Učebnice a vysokoškolská skripta	1 971	2 132	1 489	1 536	1 596

zdroj: Národní knihovna ČR

i samotné nakladatele. Největší ohlas si získala Výzva na obranu knih, kterou vyhlásil Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN). Postupně se pod ni podepsalo více než 160 000 signatářů, než byla k 31. 12. 2011 uzavřena. Profesní organizace nakladatelů evidovala zhruba třetinu podpisů na podpisových arších, zbytek prostřednictvím internetu. Vláda nakonec přistoupila na dvoustupňové zvyšování DPH; od roku 2012 na sníženou sazbu ve výši 14 % a od roku 2013 na jednotnou sazbu 17,5 %. Ovšem i toto řešení stále vyvolávalo v roce 2011 mezi vydavateli a kulturní veřejností řadu protestních akcí. Nakladatelé argumentují tím, že skokové navýšení DPH bude mít fatální vliv na pokles produkce knih a snižování jejich prodeje, které existenčně ohrozí řadu vydavatelů neperiodických publikací i vydávání některých druhů literatury, zejména učebnic a odborných publikací.

Další zvyšování DPH na knihy postupně posouvá Českou republiku mezi země, kde se na tento kulturní artikl uplatňuje jedna z nejvyšších sazeb DPH. Česko tak zřejmě vytvoří i rekord v nejrychlejším navýšení této daně na světě. Ještě k 31. 12. 2007 byla podobně jako v řadě jiných knižně vyspělých zemí sazba snižena, a to 5 %. Od roku 2008 se zvýšila na 9 %, v roce 2010 na 10 % a od 1. 1. 2012 následoval další skok na 14 % s výhledem, že od následujícího roku dojde k dalšímu zvýšení, na již zmíněnou jednotnou sazbu 17,5 %. Jenže již na konci roku 2011 ministr financí a někteří členové vlády začali hovořit o tom, že vzhledem k očekávané hospodářské recesi a propadu daní s negativními důsledky na státní rozpočet by jednotná sazba DPH měla povyskočit až na úroveň 19 % či 20 %! To už Českou republiku v Evropě posouvá k zemím jako Albánie, Bulharsko či Ukrajina, kde na knihy uplatňují podobně vysokou DPH, a to 20 %. Dánsko má sice jednotnou DPH ve výši 25 %, ale to je kompenzováno řadou podpor a úlev pro vydavatele. V souvislosti s nedávnými zasedáními EU, kde ČR zastávala podobné postoje jako Velká Británie, by bylo dobré se v něčem inspirovat i politikou Britských ostrovů. Tam je na knihy uplatňována nulová DPH. A mimochodem, v Británii mají celkem tři sazby DPH; ta snížená se týká třeba dětského oblečení... V době, kdy

vznikl tento text, tj. v březnu 2012, však nelze předjímat, jak nakonec vše dopadne. Knihy se v úvahách vlády několikrát objevily společně s léky ve skupině výrobků, jež budou sniženy sazbě DPH podléhat.

Jak jsem již v předchozí části zmiňoval (viz Čtenář, 64, 2012, č. 4, s. 139–144), je překvapující, že zdaňování e-knih v České republice nepodléhá snížené sazbě DPH, ale zatím to kupodivu nevyvolává žádnou větší diskusi a bere se to jako fakt, i když se jedná jen o jinou formu knihy. V EU i v Evropě došlo v tomto směru za poslední roky k výraznému posunu, protože sníženou sazbu na e-knihy uplatňuje už 15 evropských zemí včetně deseti z EU [viz TABULKA III], a tak vlastně dochází ke kopírování sazby pro tištěné knihy.

TABULKA III
Evropské země uplatňující sníženou sazbu DPH na e-knihy (* z toho země EU)

země	standardní sazba DPH (v %)	DPH	
		na e-knihy (v %)	na tištěné knihy (v %)
* Francie	19,6	5,5	5,5
Chorvatsko	23	0	0
* Island	25,5	7	7
* Lucembursko	15	3	3
* Maďarsko	25	5	5
* Nizozemsko	19	6	6
Norsko	25	0	0
* Polsko	23	5*	5*
* Portugalsko	23	6	6
* Rumunsko	24	9	9
Srbsko	18	8	8
* Slovinsko	20	8,5	8,5
* Španělsko	18	4	4
Švédsko	25	6	6
Turecko	18	8	8

zdroj: International Publishers Association (IPA) [1.]
Poznámka: * Od 1. 5. 2011.

Výrazné a trvalé nárůsty DPH na knihy i plány na zavedení její jednotné sazby v naší zemi neušly pozornosti ani v zahraničí. Prezident Evropské knihkupecké federace John McNamee se dopisem ze začátku listopadu 2011 obrátil i na předsedu vlády Petra Nečase, v němž připomíná praxi 25 z 27 členských zemí EU, ve kterých se na knihy uplatňuje snížená sazba DPH. Argumentuje rovněž, jaké má snížená sazba na knihy pozitivní dopady na růst čtenářství. Z pověření Petra Nečase J. McNa-

meemu odpověděla Jana Nagyová, šéfka kanceláře premiéra. V dopise z konce prosince suše konstatuje, že zvýšení DPH v České republice je součástí nezbytné plánované reformy veřejných financí, zabezpečující vyrovnaný rozpočet. Pan McNamee je v závěru ujistěn, že si vláda ČR uvědomuje důležitou kulturní a vzdělávací roli tištěných knih a má na paměti potřebu redukovat negativní efekty, které navržený daňový systém může přinést oblasti kultury, čtenářství a vydavatelskému sektoru...

Je třeba objektivně poznamenat, že neustálé navýšování DPH na knihy dosud nemělo v ČR výraznější vliv na zvyšování cen knih, přesto k němu do určité míry došlo. Podle oficiální retoriky producentů a prodejců knih se tak děje na úkor jejich marže a zisku. Ovšem všichni obchodníci, oblast knižního obchodu nevyjímaje, reagují na každou zmínku o změně DPH téměř stejně. Ceny plíživě navýší již několik měsíců před platností nové hladiny DPH. Následné slogany o nezvyšování cen jsou proto většinou pouze obratným marketingovým tahem. K faktickému zvýšení cen již došlo dříve, i když nebylo nijak strmé...

Při objektivním posuzování této otázky nelze také přehlédnout, že nakladatelé fakticky na svých bedrech nesou veškerá rizika úspěchu či neúspěchu na trh uváděných knižních titulů. A tady nechme stranou získání grantu na vydání knihy či jinou formu podpory, kompenzující očekávanou ztrátu daného titulu, ale jinak žádoucí potřebu vydání z nejrůznějších důvodů. Praxe dodávání knih distributorům a prodejcům do tzv. komise, tj. knihy zůstávají stále majetkem vydavatele a ten za ně dostane zaplacené teprve po uskutečnění prodeje a nebo se mu zboží po stanoveném termínu prostě vrátí jako neprodané, je velmi tvrdá. Dnes rizika z propastné ekonomické ztráty dokáží částečně eliminovat rozšiřující se možnosti polygrafie. Prostě je možné rychle dotiskovat i velmi malé náklady knih, a není tedy nutné držet velké skladové zásoby.

S tímto zřetelem je třeba chápat opatrnost a utajování ekonomických ukazatelů ze strany vydavatelů neperiodických publikací. Má to však i své kontraproduktivní důsledky. Těžko mohu třeba kritizovat, že podpora státu na vydávání knih a původní domácí literární tvorbu

je ve srovnání s jinými zeměmi nízká, když nelze reálně doložit, jak velké peníze se zde fakticky točí, jakých se dosahuje zisků či ztrát, jaký mají jednotlivé subjekty podíl na celkovém českém knižním trhu. A o kolik přijdou nakladatelé vlivem daňového zatížení knižní produkce a případným snížením jejího prodeje apod. Je hodně či málo milion nebo deset milionů státní podpory na eliminaci ztrát? Příslušné státní instituce tak mohou dál blahosklonně ztěžovat českým vydavatelům neperiodických publikací ekonomické podmínky pro činnost, protože nikdo přesně neví, o jak velké finanční objemy se zde hraje. A nakladatelskou sférou to zřejmě až na výjimky (viz druhá část tohoto příspěvku v minulém čísle Čtenáře) zatím příliš nehne s odkazem, že „ten od vedle“ si také vše nechává pod pokličkou.

Světlo, či tma na konci tunelu?

Jak tedy zhodnotit rok 2011 z hlediska vydávání knih, knižního trhu a dalších perspektiv? Podle zveřejněných výsledků průzkumu, který prováděl v červnu 2010 už podruhé Ústav pro českou literaturu AV ČR a Národní knihovna ČR za finanční podpory Ministerstva kultury ČR, se ve srovnání s tím předchozím z roku 2007 potvrdil další pokles zájmu o četbu. V této souvislosti je dobré připomenout alarmující výsledky mezinárodního výzkumu PISA (Programme for International Student Assessment), které vypovídaly o zhoršení úrovně čtenářské gramotnosti českých dětí, žáků posledních ročníků základních a prvních ročníků středních škol.

Výše avizovaný průzkum dále také potvrdil, že od posledního šetření došlo i ke snížení počtu zakoupených knih a objemu finančních prostředků vynaložených na jejich nákup. Respondenti naopak uváděli zvýšení počtu přečtených knih za rok, a také nárůst průměrného počtu minut věnovaných denně internetu. To bezesporu svědčí také o přelomu ve způsobu vnímání literárních i odborných textů v České republice. Číst se v naší zemi zřejmě nepřestalo, ovšem stále větší podíl získávají texty z internetu a e-knihy. A ty rozhodně zatím neřekly ani u nás své poslední slovo.

Česká knižní sféra se i v roce 2011 vyznačovala všemi atributy, které jsou vlastní zemi s vy-

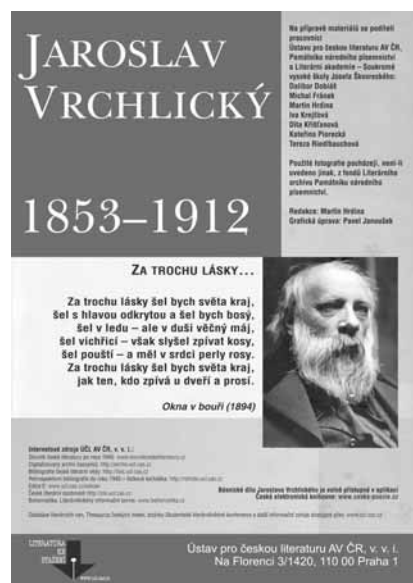
spělou knižní kulturou, relativně malým knižním trhem a nesvětovým jazykem. Má své problémy, ale může se pochlubit nejen tradicí, ale i současnými úspěchy. Nabídka českého knižního trhu byla velice pestrá jak z hlediska tematiky, tak z pohledu cenových relací. Knižní sféra po určitém váhání rychle zareagovala na technický vývoj v této oblasti. Spolkový život, množství pořádaných akcí, čilé kontakty i konfrontace se zahraničím svědčí o tom, že knihy stále patří na jedno z předních míst v žebříčku hodnot obyvatel země v srdci Evropy.

Zostřující se ekonomická situace, zvyšující se DPH na knihy, rozšiřující se segment e-knih ale teprve skutečně prověří životaschopnost hráčů knižního trhu a jejich dovednost proplout vše-

mi těmito nástrahami i v budoucnosti. I když u nás stále nebyla jednoznačně nastavena pravidla, zda knihy chápat spíše jako zboží, nebo jako kulturní statek či obojí, a podle toho také rozlišovat, co je hodno podpory v zájmu kulturnosti naší země a co považovat za pouhý byznys, v každém případě bych se v naší malé jazykové oblasti zvláště v knižní kultuře obával mechanické aplikace pravidla „volné ruky trhu“. Nemusela by v ní jednou nakonec knihu ani udržet!

JAROSLAV CÍSAŘ ✉ jaroslav.cisar@mlp.cz

••• **POUŽITÉ PRAMENY:**
••• [1.] VAT/GST/Sales Tax Rate: Global survey on books
••• & electronic publications. Update 2011.

VÝSTAVA o Jaroslavu Vrchlickém

Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.,
se **ediční řadou Literatura ke stažení** obrací
ke **školám, knihovnám a muzeím**, ale i všem dalším
zájemcům o literaturu.

Řada nabízí volně ke stažení ve formátu PDF, vytištění
a instalaci především literární výstavy, prakticky pojeté
antologie primárních textů, didaktické materiály,
testy a kvízy, korespondující s rámcovými vzdělávacími
programy jednotlivých typů škol.

Literatura ke stažení přináší nové materiály při příležitosti
letošního 100. výročí úmrtí Jaroslava Vrchlického,
a to **výstavu Jaroslav Vrchlický 1853–1912** tvořenou
patnácti barevnými panely. K dispozici je i výstava loňská
ke 200. výročí narození K. J. Erbena.

Řada, publikované materiály a aktualizované informace
jsou dostupné na adrese
<http://www.ucl.cas.cz/cs/publikace/literatura-ke-staeni>.

Další informace: PhDr. Dalibor Dobíáš, Ph.D., dobias@ucl.cas.cz, PhDr. Kateřina Piorecká Bláhová, Ph.D., piorecka@ucl.cas.cz

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

PhDr. Jaroslav Císař – Městská knihovna v Praze – Praha město literatury ✉ **Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.** – Národní knihovna ČR, Praha ✉ **Miloslava Loudilová** – Víceúčelové kulturní zařízení Milovice – Městská knihovna ✉ **Mgr. Olga Prokopová** – Moravská zemská knihovna, Brno ✉ **Barbora Ševčíková** – Městská knihovna v Praze ✉ **Filip Šír** – Městská knihovna v Praze ✉ **PhDr. Petr Škyřík, Ph.D.** – Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU Brno ✉ **Mgr. Ladislava Zemánková** – Národní knihovna ČR, Praha

Metodický pokyn Ministerstva kultury k problematice poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu

Knihovna podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění, má poskytovat veřejné knihovnické a informační služby „způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu“. Jde o základní definiční znak knihovny podle § 2 písm. a) knihovního zákona, který navazuje na obecný princip rovnosti zakotvený v čl. 1 Listiny základních práv a svobod (publikována ve Sbírce zákonů pod č. 2/1993 Sb.). Tento znak je dále doplněn povinností provozovatele knihovny stanovenou v § 4 odst. 6 knihovního zákona: provozovatel knihovny je povinen zajistit rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a dalším službám poskytovaným knihovnou. Jestliže knihovna neposkytuje veřejné knihovnické a informační služby způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu, je to důvod pro zrušení jejího zápisu v evidenci knihoven (§ 8 odst. 1 knihovního zákona).

Knihovna tedy musí poskytovat veřejné knihovnické a informační služby na principu rovnosti. Tento princip ovšem nelze chápat jako absolutní – ani právně, ani fakticky není možné docílit toho, aby všem osobám byly poskytovány všechny veřejné knihovnické a informační služby (vymezené v § 4 odst. 1 knihovního zákona) bez jakéhokoli rozdílu. Princip rovnosti má určité meze dané jednak právními předpisy, jednak faktickým stavem. Jestliže se dvě osoby (uživatelé knihovny) nacházejí v rozdílné právní či faktické situaci, může to být důvod pro odchylku od principu rovnosti – neboli pro prolomení „rovného přístupu všem bez rozdílu“. V některých případech lze dokonce přímo z právních předpisů dovodit zákaz poskytovat všechny veřejné knihovnické a informační služby všem osobám bez rozdílu.

Nerovnost uživatelů může vyplývat především z právního vztahu, který spolu mají uzavřen provozovatel knihovny a konkrétní uživatel knihovny. Tak například zaměstnanci pro-

vozovatele knihovny mohou v knihovně mít určitá zvýhodnění, odůvodnitelná právě jejich pracovněprávním vztahem. Pro úplnost tu lze připomenout § 227 zákoníku práce (č. 262/2006 Sb.), podle kterého je zaměstnavatel povinen pečovat o odborný rozvoj zaměstnanců. Pokud tedy například zdravotnické zařízení provozuje specializovanou knihovnu evidovanou Ministerstvem kultury a poskytuje svým zaměstnancům (lékařům, zdravotním sestrám a podobně) výhody při využívání služeb knihovny v porovnání s jinými uživateli, lze tento postup pokládat za přípustnou odchylku od principu rovnosti zakotveného v knihovním zákoně. Podobná situace je u knihoven vysokých škol – u těchto knihoven lze pokládat za přípustné, aby svým akademickým pracovníkům a studentům dávaly určité výhody při poskytování veřejných knihovnických a dalších služeb, a to v zájmu plnění poslání a úkolů vysoké školy, formulovaných v § 1 zákona o vysokých školách (č. 111/1998 Sb.).

Jinou formou nerovnosti mezi uživateli je zvýhodnění některých skupin uživatelů, vyplývající z jejich zvláštní faktické či právní situace. Mezi tyto nerovnosti, které mají mnohdy původ spíše v pravidlech lidského chování než v právních normách, patří například pomoc knihovníka čtenáři, který je upoután na invalidní vozík – knihovník přinese takovému uživateli knihy, podá mu je z police a podobně, ačkoli jiným uživatelům takovou pomoc neposkytuje. Obdobně se čtenářem, který neumí česky, se může knihovník dorozumívat cizím jazykem, ačkoli s jinými uživateli hovoří česky. Trvat v těchto případech na naplnění principu rovnosti podle knihovního zákona, zakazujícího činit rozdíly mezi uživateli knihovny, by bylo samozřejmě absurdní.

Nerovnost uživatelů může také vyplýnout přímo z platných právních předpisů. Provozovatel knihovny například povinně zpřístupňuje knihovní dokumenty z knihovního fondu knihovny. Pokud má knihovna ve svých fon-

dech pornografické časopisy (přijímané jako povinný výtisk podle tiskového zákona), měla by je sice zpřístupňovat podle knihovního zákona všem uživatelům bez rozdílu, ale tento princip rovnosti je prolomen například trestním zákoníkem (č. 40/2009 Sb.), který ve svém § 191 odst. 2 písm. a) stanoví, že ten, kdo pornografické dílo nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti (příčemž dítětem se podle § 126 trestního zákoníku rozumí osoba mladší 18 let), dopouští se trestného činu. Jinak řečeno, nemá-li se pracovník knihovny dopustit uvedeného trestného činu, nesmí zpřístupnit pornografický časopis osobě (čtenáři) mladší 18 let, byť podle knihovního zákona by tak, v souladu s principem rovnosti, učinit měl.

Princip rovnosti, zavedený v § 2 písm. a) knihovního zákona, tedy nemusí být dodržen v případech, kdy jeho nedodržení je odůvodněno nějakou objektivní okolností, která dodržení principu rovnosti znemožňuje. Tato okolnost může mít právní povahu (zákaz zpřístupňování pornografie dětem, pracovní-právní vztah mezi provozovatelem knihovny a čtenářem) nebo věcnou povahu (pomoc knihovníka handicapovanému čtenáři).

Prolomení principu rovnosti bude mít zpravidla podobu zvýhodnění určitých skupin uživatelů knihovny – zaměstnanců provozovatele knihovny, členů akademické obce vysoké školy (ve vztahu ke knihovně této vysoké školy) a podobně. Je však nutno zdůraznit, že zvýhodnění určitých skupin uživatelů nesmí obecně zapříčinit to, že jiným uživatelům nebudou veřejné knihovnické a informační služby poskytnuty. Jinak vyjádřeno: knihovna nemůže obecně konstatovat nebo dokonce uvést v knihovním řádu, že některé veřejné knihovnické a informační služby, vymezené v § 4 odst. 1 knihovního zákona, bude poskytovat pouze vybraným uživatelům. Právě tak knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury zásadně nemůže – s určitými výjimkami – předem omezovat okruh svých uživatelů.

V obecné rovině lze konstatovat, že rozdílné právní či faktické postavení uživatelů knihovny může znamenat rozdílné podmínky v přístupu k veřejným knihovnickým a informačním službám a k dalším službám knihovnou poskytovaným. Jde tu však především o rozdílnost formy

přístupu a případně o upřednostnění určitých uživatelů v přístupu ke konkrétním službám. Rozdílné právní či faktické postavení uživatelů nemůže však – s určitými výjimkami – být příčinou toho, že určitému uživateli knihovna neposkytne konkrétní službu, kterou uživatel požaduje.

Zvláštní pojednání si proto vyžadují případy, kdy prolomení principu rovnosti bude mít podobu neposkytnutí konkrétní služby v konkrétním případě konkrétnímu uživateli. Jak praxe ukazuje, tyto případy jsou relativně časté a mohou vést až k porušení knihovního zákona v tom smyslu, že knihovna porušuje princip rovnosti, aniž by k tomu byly objektivní právní či faktické důvody.

Nejjednodušší případ pro posouzení je takový, kdy poskytnutí konkrétní služby konkrétnímu uživateli zakazují právní předpisy. Tehdy je neposkytnutí služby plně obhajitelné a v souladu s právním řádem – jde například o neposkytnutí pornografického časopisu, byť je v knihovním fondu knihovny, osobě mladší 18 let.

Poněkud specifický je případ, kdy knihovna poskytuje služby osobám od určitého roku věku, například osobám starším 15 let. Toto omezení, mnohdy uváděné v knihovním řádu, je obhajitelné, neboť má oporu v občanském zákoníku (č. 40/1964 Sb.). Je nutno připomenout, že mezi provozovatelem knihovny a uživatelem vzniká smluvní vztah, byť spolu zpravidla neuzavírají žádné písemné smlouvy. Právní teorie říká, že nezletilí mají způsobilost pouze k takovým právním úkonům, které odpovídají jejich rozumové a volní vyspělosti. § 9 občanského zákoníku pak stanoví, že „nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku“. Projev vůle osoby stát se uživatelem knihovny a využívat všech veřejných knihovnických a informačních služeb je právním úkonem a je logické, aby pro nezletilé byla možnost užívat všechny služby knihovnou poskytované omezena – například pětileté dítě bude asi jen obtížně chápat význam toho, že se svým právním úkonem (který za něj navíc zpravidla učiní jeho zákonný zástupce) stává uživatelem knihovny. Z pohledu čistě praktického lze omezení přístupu nezletilých ke službám poskytovaným knihovnou zdů-

vodnit i ustanovením § 18 písm. b) knihovního zákona, v němž je stanovena povinnost chránit knihovní fond před poškozením, nevyjímaje (teoreticky) poškození ze strany malých dětí. Dále mohou nastat případy, kdy knihovna nemůže požadovanou službu poskytnout z příčin, které lze označit jako příčiny na straně knihovny, resp. jejího provozovatele. Patří sem, namátkou, následující případy. Knihovna nemůže ze svého fondu poskytnout knihovní dokument, protože je právě absenčně půjčen a knihovna nemá jiný (pak se mohou případně uplatnit meziknihovní výpůjční služby). Knihovna nemůže poskytnout přístup k Internetu, protože všechny počítače jsou obsazeny (v souladu s knihovním řádem) jinými uživateli, nebo třeba z důvodu výpadku připojení. Knihovna nemůže prezenčně půjčit knihovní dokument, protože studovna je plně obsazena.

Podobným případem je případ, kdy knihovna nemůže zpřístupnit knihovní dokument, protože to nedovoluje jeho fyzický stav. Na rozdíl od zákona o archivnictví a spisové službě (č. 499/2004 Sb.), který ve svém § 38 odst. 1 písm. a) explicitně stanoví povinnost archivu odepřít nahlížení do archiválií, jestliže fyzický stav archiválií nahlížení neumožňuje, knihovní zákon neobsahuje zvláštní výjimku z povinnosti zpřístupňovat knihovní dokumenty pro případ, že jsou ve špatném stavu. Možnost knihovny odepřít zpřístupnění knihovního dokumentu lze však dovodit z § 18 písm. b) knihovního zákona, podle kterého nese provozovatel knihovny povinnost chránit knihovní fond před poškozením: pokud by třeba zpřístupnění ohroženého dokumentu (například starého tisku ohroženého postupujícím rozpadem papíru) mohlo vést k jeho dalšímu poškození nebo zničení, může být jeho zpřístupnění uživateli knihovny odepřeno s odkazem na uvedené ustanovení knihovního zákona, případně může být zpřístupnění omezeno jen na určité kategorie uživatelů (například badatele prokazatelně řešící nějaký vědeckovýzkumný projekt). V této souvislosti je ovšem nutno připomenout povinnost provozovatele knihovny zajistit restaurování knihovního dokumentu nebo jeho převedení na jiný druh nosiče, pokud je toho třeba k trvalému uchování tohoto dokumentu (§ 18 písm. c) knihovního zákona). Jest-

liže má knihovna ve svém fondu například kopii knihovního dokumentu (například starého nebo vzácného tisku) nebo jeho digitální kopii, zpřístupní jej uživateli v této „náhradní“ formě, jak to umožňuje i § 37 odst. 1 autorského zákona.

Specifickým, právně ne zcela jednoduchým a dosti citlivým případem je případ, kdy je určitému uživateli odmítnuto poskytnutí služeb z důvodů na straně uživatele, přičemž nejde o právní důvody uvedené výše. Sem spadají případy, kdy uživatel obtěžuje, ať již jakkoli (například svým agresivním jednáním, zápalchem a podobně) ostatní uživatele či personál knihovny, a tím ztěžuje či znemožňuje poskytování služeb ostatním uživatelům knihovny. V takových případech lze pokládat za obhajitelné, aby takovému uživateli nebyly služby knihovnou poskytnuty a aby byl případně i z knihovny vykazán. Důvodem je povinnost knihovny, resp. jejího provozovatele, poskytovat veřejné knihovnické a informační služby a další služby: jestliže určitá osoba poskytování těchto služeb brání, musí knihovna provést opatření směřující k tomu, aby mohla ostatním uživatelům služby nerušeně poskytovat. Vlastně jde o principiálně stejnou situaci, jako když knihovna odstraňuje poruchu na připojení k Internetu, která brání využívat služby podle § 4 odst. 1 písm. d) knihovního zákona.

Právě uvedené případy výjimek z principu rovnosti lze pokládat za obhajitelné. Naproti těmto případům však stojí případy, kdy knihovna odmítá poskytnout určitému uživateli nebo spíše skupinám uživatelů určité služby, ačkoli je k jejich poskytnutí povinna a jejich neposkytnutí nelze obhájit průlomem principu rovnosti. Lze formulovat dva obecné případy, které, jak aktuální praxe ukazuje, mohou mít různé nuance a někdy se i mohou kombinovat.

Zde je nutno předeslat, že knihovna nemůže předem obecně stanovit, že určité skupině uživatelů nebude poskytovat veřejné knihovnické a informační služby (ať již všechny nebo jen některé), pokud oporu pro tento postup neskýtají zvláštní právní předpisy. Knihovna je povinna poskytovat všechny veřejné knihovnické a informační služby vyjmenované v § 4 knihovního zákona všem bez rozdílu a nemůže předem z poskytování těchto služeb vyloučit některé skupiny uživatelů, byť by šlo jen o uživatele po-

tenciální (pokud to výslovně neukládá nebo neumožňuje zvláštní právní předpis).

Prvním případem z této skupiny je případ, kdy knihovna kategorizuje své uživatele s tím, že některé veřejné knihovnické a informační služby vyjmenované v § 4 odst. 1 knihovního zákona poskytuje pouze některým uživatelům (určité kategorii uživatelů), zatímco jiným nikoli. Takový postup je naprosto nepřijatelný. Kategorizace uživatelů není sama o sobě závadná, avšak nelze s ní spojovat to, že některým kategoriím knihovna neposkytne veřejné knihovnické a informační služby, k jejichž poskytování je podle § 4 odst. 1 knihovního zákona povinná. Knihovna tedy může například stanovit určitá zvýhodnění pro určitou kategorii uživatelů, avšak nesmí stanovit, že určité kategorii uživatelů nebude poskytovat ty či ony veřejné knihovnické a informační služby. Jinak vyjádřeno: pokud to výslovně neumožňuje zvláštní právní předpis, nemůže knihovna vyloučit určité kategorie uživatelů (které si vymezí) z poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb či dalších služeb, které poskytuje. Je třeba zdůraznit, že tu jde o poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb jako takových, tedy o to, že knihovna tyto služby poskytuje svým uživatelům a jejich poskytování neodpírá. Nejde tu o to, jakým způsobem či jakou formou knihovna tyto služby poskytuje, zde mohou být odlišnosti v závislosti na kategorizaci uživatelů. Konkrétní příklad: knihovna může rozdělit své uživatele například do kategorií (1) zaměstnanci provozovatele knihovny a (2) ostatní uživatelé, může stanovit, že přednost při absenčních výpůjčkách a při užívání počítačů ve studovně mají uživatelé kategorie (1), může stanovit, že absenční výpůjčky jsou poskytovány pouze uživatelům kategorie (1), zatímco prezenční výpůjčky [jakožto základní forma poskytování služby podle § 4 odst. 1 písm. a) knihovního zákona] všem uživatelům, avšak nesmí stanovit, že meziknihovní výpůjční služby jsou poskytovány pouze uživatelům kategorie (1).

Druhým případem je situace, kdy knihovna nekategorizuje přímo své uživatele, avšak stanoví, že pouze některé osoby se mohou stát jejími uživateli. Jako kritéria se v praxi objevují například bydliště nebo místo pracoviště či stu-

dia uživatele. U knihoven evidovaných podle knihovního zákona Ministerstvem kultury je tento postup nepřijatelný: knihovna je povinná poskytovat stanovené služby všem bez rozdílu a nemůže předem stanovit, že určitým osobám nebude služby poskytovat. Přípustnou výjimku představuje omezení potenciálních uživatelů podle věku, jak je o tom pojednáno výše, a také omezení přímo vyplývající z právních předpisů. Knihovna však nemůže například stanovit v knihovním řádu, že jejím uživatelem se může stát pouze osoba mající trvalé bydliště v obci, kde má knihovna sídlo. Tuto výjimku nelze platnými právními předpisy zdůvodnit.

Ještě je nutno uvést, že pokud knihovna kategorizuje své uživatele, musí k tomu používat objektivní a přesně vymezená kritéria. Takovým kritériem může být například pracovněprávní vztah k provozovateli knihovny (pracovněprávní vztahy jsou vymezeny v zákoníku práce), členství v akademické obci vysoké školy, která je provozovatelem knihovny (akademická obec je definována zákonem o vysokých školách) nebo věk uživatele. Naopak kritérium, že osoba „studuje“ v obci, v níž má knihovna sídlo, nebo že tam má „stálé zaměstnání“, je z hlediska právního vágní, a tudíž naprosto nevhodné.

Jestliže Ministerstvo kultury zjistí (vlastní kontrolní činností, na základě stížnosti či jakkoli jinak), že knihovna neposkytuje veřejné knihovnické a informační služby a případně další služby všem bez rozdílu, aniž by pro takové prolomení rovného přístupu byl dán některý z důvodů, jimiž lze nedodržení principu rovnosti právně odůvodnit a obhájit, může podle § 8 odst. 1 knihovního zákona zahájit správní řízení o zrušení zápisu knihovny v evidenci knihoven. Toto řízení je vedeno v procesním režimu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění. Výsledkem řízení může být buď rozhodnutí o tom, že se zrušuje zápis knihovny v evidenci knihoven, anebo – pokud knihovna v průběhu řízení zjištěné nedostatky odstraní – usnesení o zastavení řízení. V tom případě knihovna zůstává zapsána v evidenci knihoven.

V Praze dne 6. února 2012
Zpracoval **Mgr. JIŘÍ KLUSOŇ**

Mgr. BLANKA SKUČKOVÁ
vedoucí samostatného oddělení
literatury a knihoven MK ČR

Nová milovická knihovna se líbí

V pondělí 16. ledna 2012 proběhl v prostorách nové radnice v Milovicích *Den otevřených dveří*. Při této příležitosti jsme poprvé po přestěhování do těchto prostranství zpřístupnili novou městskou knihovnu. Milovická knihovna v letošním roce oslavuje výročí 90 let od první zmínky o knihovně vůbec – v milovické kronice v roce 1922. Toto jubileum se bude prolínat akcemi po celý rok.

Kdo navštěvoval knihovnu na sídlišti Balonka a nyní přijde do budovy radnice, je uchvácen a nadšen rozlehlostí knihovny nové. Rekonstrukci prostor provedla KONSTRUKTIVA KONSIT a. s., Praha na náklady městského úřadu. Interiéry městské knihovny navrhl architekt MgA. Mikuláš Medlík, realizaci provedli truhláři z Truhlářství Hrdlička Václav, Jíkev. Na moderní vybavení knihovny jsme spořili šest let a nyní jsme z ušetřených hospodářských prostředků zařídili místnosti novým nábytkem, výpůjčním pultem a vším nejnutnějším.

Ještě bychom potřebovali obměnit počítačové vybavení, ale na to se již korunek prozatím nedostává. Požádali jsme sice o grant Krajský úřad Středočeského kraje, ale nebyli jsme úspěšní. Privítali bychom sponzora, který by nám mohl s novým počítačovým vybavením pomoci.

Do stávající knihovny jsme sloučili knihovnu z ulice Dukelské i z ulice Lesní. Otevírací dobu jsme se snažili přizpůsobit potřebám milovických obyvatel. Čtenáři nás mohou navštívit od pondělí do pátku denně od 8.00 do 18.00 hodin (přestávka 11.30–12.00 hod.) a v sobotní dopoledne od 9.00 do 11.00 hodin. Uživatelům nabízíme výběr z 20 000 knih, 2500 filmů na DVD, prodáváme filmy na VHS, máme zde k dispozici 20 titulů časopisů, přístup na internet a tisk na třech (starších) počítačových sestavách. Umožňujeme kopírování, přijímáme inzeráty do vývěsní skříňky, pořádáme dětské kulturní akce (dětské karnevaly, deskohraní, oslavy Dne dětí, Čertovské rojení, tři dny v týdnu se v prostorách knihovny konají besedy s dětmi ze základních a mateřských škol, dále pasování na čtenáře), prodáváme vstupenky na různé kulturní akce. Děti zde mají svůj koutek s hračkami, deskovými hrami a mnoho dalšího.

Chtěla bych se ještě zmínit o naší pobočce v Benátecké Vrutici, kterou jsme vybavili nábytkem z knihovny v Lesní ulici, zajistili nové osvětlení, záclony. Tím se i tato malá knihovna rozzářila a nabízí Vrutickým příjemné prostředí i důstojný kulturní stánek.

MILOSLAVA LOUDILOVÁ

knihovna.milovice@tiscali.cz

Nový výpůjční pult

Oddělení pro děti

Foto archiv knihovny

Šest tisíc kilometrů za knihovnami v Kanadě a USA

Autor s průvodkyní Kate

Zde jsem strávil dva dny, přičemž ten druhý jsem věnoval návštěvě administrativního centra městské knihovny Vancouver Public Library (<http://www.vpl.ca>), které je její centrální pobočkou. Vancouver Public Library je třetím největším systémem veřejných knihoven v Kanadě s více než 2,5 miliony položek ve sbírkách, s 22 pobočkami, přibližně 375 000 držitelů karet a s téměř devíti miliony výpůjček ročně.

První překvapení na mě čekalo již v Edmontonu, když jsem si zjišťoval, kde přesně knihovna sídlí. Nachází se přímo uprostřed centra Vancouveru, ve čtvrti zvané Downtown Van-

Jsou tomu již téměř dva roky (červen 2010), kdy jsem se vydal na dobrodružnou cestu za oceán. Mým cílem byla západní část Kanady – město šampionů Edmonton v provincii Alberta. Proč právě Edmonton? Kanada byla vždy mým snem a v tomto městě máme část rodiny z matčiny strany.

Moje cesta začala tedy v Edmontonu a přes Skalisté hory (Rocky Mountains) pokračovala kolem nejvyšší hory Mt. Robson (4663 m) do nejteplejšího místa v Kanadě údolí Okanagan a dále kolem amerických hranic, až jsem se třetí den dostal do největšího města Britské Kolumbie (British Columbia) Vancouveru. Vancouver je přístavní město, největší metropolitní centrum v západní Kanadě a třetí největší v celé zemi.

couver. Je obklopena výškovými budovami, ale na její krásu to nic neubírá. Stavba připomínající koloseum již z dálky působí jako chloubka města. Při vstupu do budovy na mě čekalo další překvapení. Přicházím do auly a vidím malé kavárničky, novinový stánek, potraviny a bageterii. Zajímavé provedení, můžete si půjčit knížku a jít posedět v klidu do kavárny či si přečíst noviny. Ale zpět ke knihovně. Z devíti pater jich využívá jen sedm, ale i tak je to velký a rozlehlý komplex. Všude je dostatek prostoru. Můžete se v klidu posadit, připojit se k internetu a být zde jak dlouho chcete. Já jsem se setkal

Vancouver Public Library

Aula ve Vancouver Public Library

Matrika v knihovně ve Vancouveru

s mojí průvodkyní Kate v oddělení speciálních kolekcí. V sedmém patře se nacházejí skvosty Vancouveru a jeho okolí. Fotografie z počátku 19. století, které si můžete v knihovně nechat vytisknout, knihy, obrazy, mapy, diapositivy. Zajímavostí je, že nesmíte používat ke svým poznámkám žádné propisky či pera, půjčí vám jen obyčejnou tužku. Postupujeme po odděleních dolů. Každé patro je zaměřeno na jiný žánr, je zde možné využít velké množství počítačů a studijních míst. Velkou zajímavostí je oddělení matriky. Na mikrofilmech jsou záznamy o všech narozeních a úmrtích po roce 1650 v oblasti Britské Kolumbie. Také zde mají knihy přistěhovalců z celé oblasti. Vše je pro čtenáře přístupné zcela zdarma! Nesmím opomenout zmínit, že čtenář při zápisu neplatí žádný registrační poplatek. Když jsem se ptal, zda je možné se stát čtenářem (potřeboval jsem přístup na internet), bylo mi řečeno, že čtenářem může být jen obyvatel oblasti Greater Vancouver (městské části kolem Vancouveru). Pokud chci využít jen internet, není problém si na základě pasu nebo řidičského průkazu zařídit roční přístup na internet ve všech pobočkách zdarma. To vám velice usnadní situaci, jelikož v celém Vancouveru, ale i dalších městech je wi-fi internet zpoplatněn.

Pokračujeme dál... Samoobslužné výpůjční stojany či box na vrácení knížek jsou zde samozřejmostí. Co mě ale zarazilo, byla možnost využití poradny pro nezaměstnané. Bylo mi vysvětleno, že člověk, který ztratí práci, přijde do tohoto oddělení a zde mu doporučí rekvalifikační kurzy, pomůžou mu sepsat životopis a nalézt odpovídající práci... opět zcela zdarma.

Seattle Central Library

Z Vancouveru pokračuji k Horseshoe Bay, kde se naložuji na trajekt, který mě převezme na Vancouver Island. Na ostrově strávím dva dny cestováním. Vydávám se do Victorie, hlavního města Britské Kolumbie, totemového města Duncan a za velrybami do Tofina. Následuje cesta zpátky do přístavu Nanaimo a nočním trajektem do Vancouveru.

Sedmý den mé cesty jsem se po nočním přejezdu hranic do USA zastavil nejdříve v Everettu, kde jsem navštívil největší továrnu na výrobu letadel Boeing – Boeing Factory. Poté jsem již pokračoval na další schůzku v městské knihovně v Seattlu.

Seattle Public Library (<http://www.spl.org>) zahrnuje systém veřejných knihoven, který se nachází v městě Seattle ve státě Washington, USA. K dispozici je 26 poboček, většina z nich je pojmenována podle čtvrti, ve které se nacházejí. Knihovna nabízí kolekci téměř dvou milionů položek pro všechny věkové kategorie. Nejnovější pobočkou je centrální Seattle Central Library, která byla postavena v roce 2006 za podpory nadace Billa Gatese. Nádherná prosklená budova, která se opět nachází v centru města, při prvním pohledu vypadá jako národní galerie. Nikdy bych si nemyslel, že i knihovna může mít tak krásnou budovu. Při příchodu do budovy si připadáte jako při vstupu na policejní stanici, policista u vchodu a bezpečnostní rámy. V knihovně jsem se sešel se svým průvodcem Leszkem, Polákem, který již pár let žije v tomto městě. Nejdříve procházíme celou budovu od shora dolů. Ukazuje mi vše, co se dá v knihovně dělat. Prostorové je to takové bludiště. Z jednoho patra lze jít jen o dvě patra výš a z jiného zase o dvě patra níž.

Lew wood floor

Mezi největší skvosty knihovny patří podlaha ze dřeva, která se nachází ve vstupní hale knihovny. LEW (Literacy, English as a Second Language, World Language Collection) wood floor. Když mně Leszek vyprávěl, jak se vlastně získá-

val grant na stavbu nové budovy, zmínil právě tuto podlahu. Vysvětlil mi, že díky tomuto uměleckému dílu (v hodnotě 500 000 amerických dolarů) knihovna obdržela finance. Podlaha je zajímavá tím, že jsou na ní zrcadlově laserem vyryté věty v sedmi různých jazycích důležitých pro Seattle. Prostřednictvím těchto vět se s pomocí přiloženého návodu dostanete k dané knižce v regálu.

Srovnávat tyto dvě knihovny nelze... Rozhodně ale každému čtenáři tohoto časopisu doporučuji: nebojte se při cestování oslovit a navštívit knihovny na místech, kam zavítáte. Budete mile překvapeni, jak ochotně se vás v knihovně ujmou a ukážou vám vše, co vás bude zajímat. Já takovou zkušenost mám.

FILIP ŠÍR filipsir@gmail.com

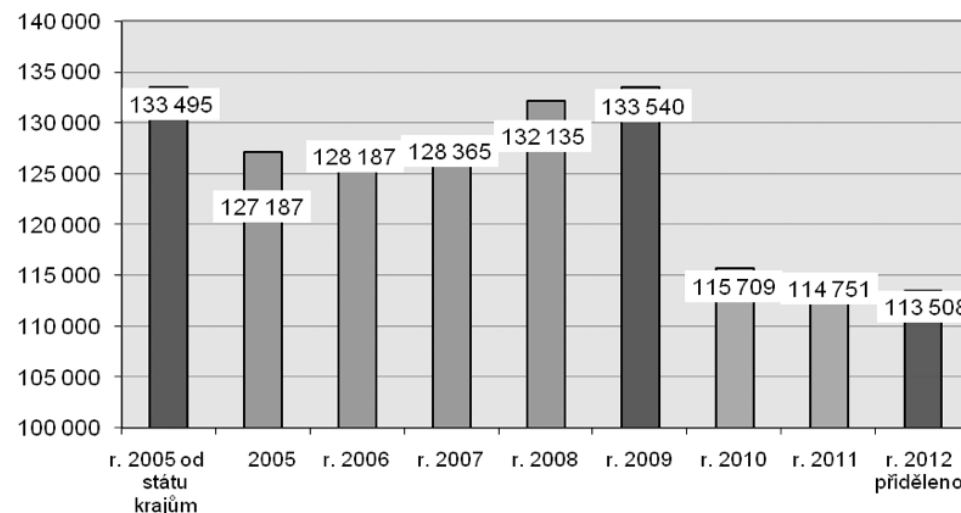
Rekapitulace regionálních funkcí knihoven 2009–2011

Když jsem před dvěma lety psala o regionálních funkcích knihoven v ČR, hodnotila jsem při tom rok 2009. Byl to rok mimořádně úspěšný nejen ve srovnání s lety předešlými, ale zejména se dvěma následujícími. Rok 2009 znamenal nejen dosažení původní částky převedené státem na kraje v roce 2005 na regionální funkce, ale také růst všech standardizovaných služeb, jimiž jsou RF naplňovány. Došlo i k zastavení nepřetržitého snižování počtu metodiků (pracovních úvazků přepočtených na plně zaměstnané), kteří RF realizují a na kterých z podstatné části RF závisejí. Následně se vše odvíjelo od výše krajských dotací. Je sice pravda, že jsme již všichni o blížících se finančních těžkostech věděli, ale jejich razantní nástup hned v roce 2010 byl zdrcující.

Při snížení dotací zpravidla dochází i k poklesu počtu a kvality poskytovaných služeb knihoven plnicích RF, a tím i ke vzdalování hlavních cílů programu RF. Rok 2010 byl poznamenán dosud nevídaným poklesem v jejich financování. Nejvíce to postihlo náklady mzdové a investice na doplnění výměnných fondů (VF). K nejrazantnějšímu snížení došlo ve Středočeském kraji. Menší snížení se však objevila i v dalších krajích. Částku na RF nesnížily jen čtyři kraje ČR. Chybějících 18 mil. Kč (v ČR celkem) znamenalo výsledky roku 2010 v ukazatelích čtyř základních služeb RF. Opět začal klesat počet již tak plně vytížených a často i přetížených metodiků, a to o 10,8 pracovních úvazků!

Bohužel další snižování krajských dotací pokračovalo také v roce 2011 (a rýsuje se i v roce 2012, viz Graf č. 1). To samozřejmě mělo vliv na výsledky loňského roku.

Graf. 1: Vývoj financování RF v letech 2005 až 2011 v tisících Kč (a přidělené prostředky na 2012) v ČR celkem

- Struktura systému zůstala i v roce 2011 prakticky beze změn: do programu bylo zapojeno 14 krajských knihoven (KK), 85 pověřených (PK) a 5979 obsluhovaných knihoven (oproti 6019 v roce 2009 a 6022 knihovnam v roce 2010).
- RF vykonávalo 223,6 metodiků (přepočteno na plně zaměstnané, od roku 2005 to představuje úbytek 45,62 pracovního úvazku!).
- Kraje přispěly, resp. z krajských dotací bylo na RF čerpáno v roce 2011 celkem 114 758 763 korun, z toho na tvorbu VF bylo použito 29 milionů Kč.
- Dále bylo z jiných zdrojů vynaloženo 3 786 775 Kč.
- 368 obcí (tj. 6,2 % z počtu obsluhovaných) přispělo na budování výměnných fondů částkou 2 258 975 Kč.
- Výhradně pro své knihovny nechalo 1224 obcí u PK nakoupit a zpracovat knihovní fond za 15 273 950 Kč.¹ Každá z nich průměrně věnovala na svůj KF 12,5 tisíc Kč.
- V rámci RF bylo poskytnuto 24 000 konzultací (tj. průměrně čtyři konzultace jedné obsluhované knihovně), a to vyššímu počtu knihoven, než je počet obsluhovaných (tedy i knihovnam mimo systém RF, zpravidla školním, muzejním apod.), a zrealizováno 11 600

metodických návštěv (průměrně 1,95krát do každé knihovny).

- Metodici zkompletovali a rozvezli 22 000 souborů knih, které obsahovaly přes 1 250 000 k. j. VF. Výměnné fondy využívá 88 % obsluhovaných knihoven. Každé z nich byly během roku 2011 poskytnuty průměrně čtyři soubory obsahující celkem 238 knih.
- Metodici uspořádali 545 vzdělávacích akcí v rámci RF, jichž se zúčastnilo 7145 knihovníků z 3582 knihoven.

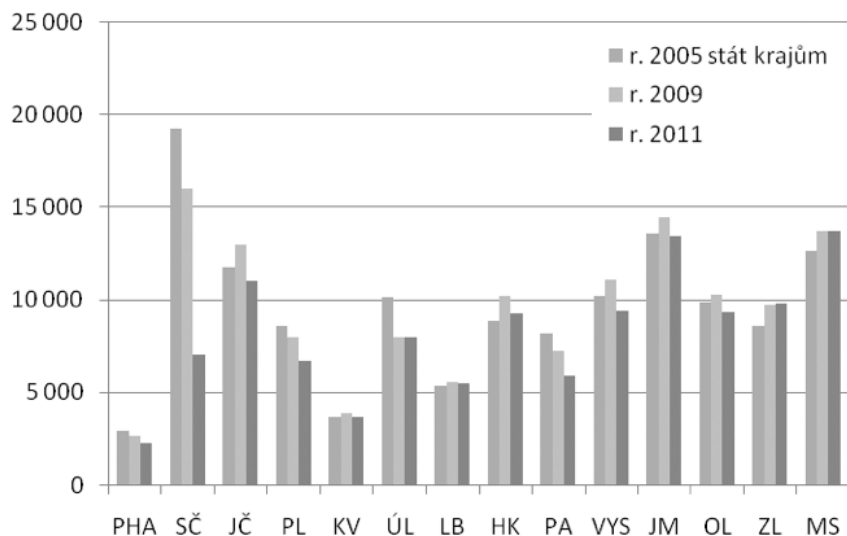
Dále bychom mohli pokračovat ve výčtu číselně vyjádřených standardizovaných služeb RF. Charakteristika roku je však zřetelnější, je-li porovnán nejen s rokem 2010, ale i s úspěšným rokem 2009.

Celkové výsledky standardizovaných služeb RF			
	2009	2010	2011
Počet konzultací	21 420	21 339	23 966
Počet metodických návštěv	12 004	11 533	11 634
Počet vzdělávacích akcí RF	628	595	545
Počet porad	458	442	393
Počet expedovaných souborů	20 958	21 156	22 034
v nich k. j.	1 182 925	1 202 008	1 250 357
Roční přírůstek VF v k. j.	240 186	185 431	185 036
Počet obcí, pro které se nakupuje KF	1 030	1 088	1 224
počet nakoupených k. j.	93 888	91 093	94 146

ODKAZY:

- 1) Jedná se o příspěvek obcí, které provozují knihovnu s „dobrovolným knihovníkem“ nikoli knihovnu s profesionálem.

Graf. 2: Čerpání krajských dotací na RF v roce 2009 a 2011 ve srovnání s částkou přidělenou krajům v roce 2005 v tisících Kč

S financováním to bylo v roce 2011 mnohem složitější, než jsem uváděla výše. Knihovny plnící RF vynaložily z prostředků krajů 114 758 763 Kč, to je o téměř 19 mil. Kč méně než v roce 2009. Z dalších zdrojů, včetně příspěvků obcí na vlastní (kmenové) KF, náklady za rok 2011 činily 19,5 mil. Kč, tzn. o 3,3 mil. Kč méně než v roce 2009. Zvýšily se pouze výdaje obcí na kmenové fondy, a to o 1,4 mil. Kč. Naopak knihovny nezískaly téměř žádné finanční prostředky z dalších krajských grantových programů (které byly většinou zrušeny nebo významně sníženy).

Poklesy prostředků se netýkaly všech krajů. Finanční situace RF v jednotlivých krajích je různá a rozdíly mezi kraji se stále prohlubují.

Největší propad začal již od roku 2005 a nadále pokračuje právě ve Středočeském kraji. Postupné snižování dotací na RF vykazují i kraje Plzeňský a Pardubický.

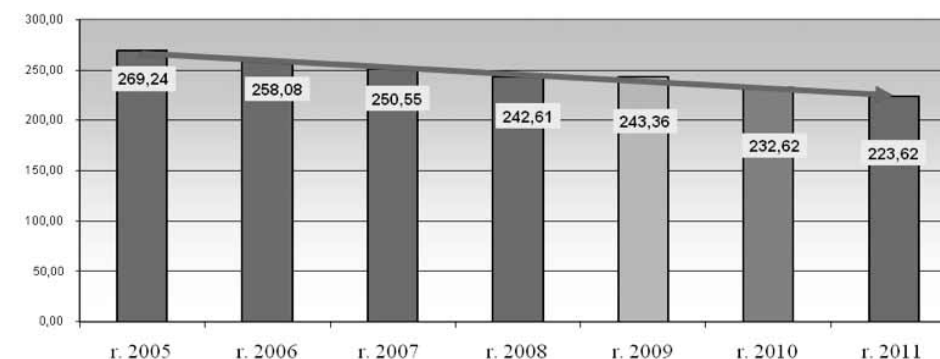
Čím méně jsou RF financovány, tím obtížněji se plní standardizované služby, ale co je horší, tím více se prohlubují rozdíly kvality služeb občanům mezi jednotlivými kraji, ale i mezi obcemi a městy a cíle programu se vzdalují.

Jak se KK a PK s touto situací vyrovnávaly? Které výdaje byly nejvíce omezeny? Výdaje mzdové a výdaje na doplňování VF. Pro úspěch RF jsou důležité lidé – metodici. Jejich počet a pochopitelně jejich profesní přednosti. Přestože je problém každoročně přetřásán, dále se, se snižující se dotací, prohlubuje. Pouze rok 2009 byl výjimkou, kdy se pokles počtu metodiků zastavil.

Od roku 2005 do konce roku 2011 se jedná o snížení o 45,62! pracovního úvazku. Postupné snižování je patrné z Grafu č. 3.

Nejcitlivější snižování počtu pracovníků vykazují ty kraje, které nejrazantněji snižují náklady na výkon RF. Tedy kraj Středočeský, Ústecký a kraj Pardubický². V krajích, kde ubývá výkoných metodiků, je obtížné nebo zcela fyzicky nemožné nejen dosahovat obecně formulovaných cílů RF, ale i hodnot jejich standardů. Výkony přepočtené na jeden celý pracovní úvazek metodika mnohonásobně překračují průměr ČR i hodnot v ostatních krajích. Komplexní, systematicky a cílevědomě realizovaná pomoc obsluhovaným knihovnám se přes vynaložení všech sil metodiků mění v závod s časem, spěch a řešení nejpálčivějších problémů.

Graf. 3: Počet pracovních úvazků na výkon RF v ČR celkem v letech 2005 až 2011

	Ø ČR	Minimum	Maximum
Počet obsluhovaných knihoven na 1 PK	69	25	166
Počet obsluh. knihoven na 1 prac. úvazek metodika	27	7	56 ³

Maxima uvedená v tabulce jsou zároveň údaji nejhůře financovaného kraje – Středočeského, ten významně ovlivňuje průměrné hodnoty. Např. devět krajů vykazuje nižší počet obsluhovaných knihoven na jeden pracovní úvazek, než je celorepublikový průměr. Co všechno v hodnoceném roce musí vykonat metodik (zaměstnaný na celý pracovní úvazek) i jaké má profesní kvality, je pravidelně zveřejňováno ve *Výroční zprávě o plnění RF krajských knihoven na území ČR za rok ...*⁴. V krajích, v nichž jsou RF financovány adekvátně, nejenže bez problémů dosahují standardizovaných výsledků, ale věnují se zavádění a rozvoji elektronických služeb, realizaci komunitních funkcí knihoven v malých obcích, usilují společně o zlepšování celkových podmínek knihoven⁵, úzce spolupracují s provozovateli malých obecních knihoven, stanovují si individuální cíle (jak zlepšit obsluhované knihovny a jejich služby) a postupně je plní. Přizpůsobí tomu nejen školení a instruktáže pro knihovníky, ale zavádějí rychlou a pružnou poradenskou činnost prostřednictvím elektronické komunikace apod. To vše lze realizovat jen za určitých personál-

ních podmínek. Metodik musí být zkušený, znalý svého obvodu, musí mít navázány dobré vztahy s knihovníky i provozovateli knihoven, musí vynikat vysokými profesními kvalitami a orientovat se ve vývoji oboru. Rozhodně se nejedná o mechanickou činnost, kterou lze řešit prostřednictvím pracovníků nasmlouvaných na provedení konkrétní práce.

Druhou nejvíce postiženou položkou při snižování dotací jsou výdaje na nákup VF. Přitom poskytování souborů dokumentů z VF patří k trvale nejvíce žádaným službám ze strany všech obsluhovaných knihoven s „dobrovolným“ knihovníkem. V některých krajích se na financování VF podílejí i obce nebo je doplňován z prostředků „dalších zdrojů“. Celková částka však v roce 2011 klesla o 11 mil. Kč (oproti roku 2009), a to především „zásluhou“ poklesu nákladů z krajských dotací.

Tvorba VF v knihovních jednotkách			
	2009	2010	2011
Stav výměnného fondu k 31. 12. (k. j.)	2 778 524	2 921 765	3 062 950
Roční přírůstek VF celkem (k. j.)	240 186	185 431	185 036
Výdaje za nákup VF celkem v Kč	43 126 727	31 284 292	32 093 762
Výdaje za nákup VF z krajských dotací v Kč	39 446 042	27 504 597	28 962 527
z jiných zdrojů v Kč	1 299 178	1 387 162	872 260
z peněz obcí v Kč	2 381 507	2 392 533	2 258 975

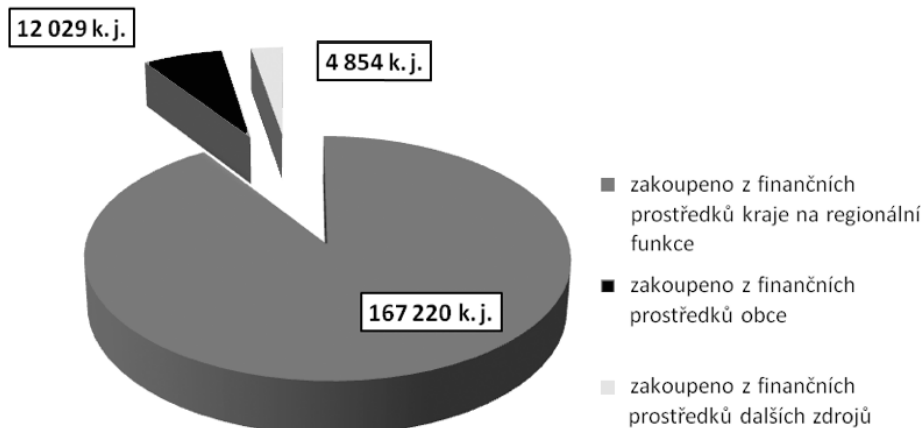
ODKAZY:

- Kraj Pardubice realizuje z velké části RF formou objednávky těchto služeb. Proto není schopen vykázat personální náročnost.

ODKAZY:

- Kraj Pardubický vykazuje 66 knihoven, avšak vzhledem k způsobu realizace a evidence RF není jím vykazovaná hodnota srovnatelná s ostatními kraji.
- Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm

Graf. 4: Počet nově doplněných k. j. VF v roce 2011 podle finančních zdrojů

Pro dokreslení situace s výměnnými fondy zkusme vyjádřit roční „obnovu VF“ v procentech a srovnat tento ukazatel s požadavkem Standardu VKIS⁵, ten jako cíl stanovuje roční přírůstek 10 % ze stávajícího KF.

Roční obnova VF	2009	2010	2011
Stav VF k 31. 12.	2 778 524	2 921 765	3 062 950
Roční přírůstek v k. j.	240 186	185 431	185 036
Roční přírůstek v %	8,6 %	6,4 %	6,0 %

Přes všechny obtíže roku 2011 (i roku 2010), které z velké části vyplynuly ze snížení krajských dotací, došlo k dalšímu posunu rozvoje služeb obsluhovaných knihoven, leč zpravidla jen v těch regionech, kde nebyly významnější měrou kráceny dotace na RF. Zbývající regiony se snažily alespoň udržet kontakty a realizovat služby, které mohou při přechodném nedostatku financí fungovat alespoň v omezené míře.

Nač se tedy zaměřily KK a PK v roce 2011? Na uplatňování ICT ve službách uživatelům, na samostatnou správu webů dobrovolnými knihovníky, na připojování dalších knihoven do regionálních automatizovaných systémů a zveřejňování OPAC přes webové rozhraní i zavádění vzdálených přístupů do výpůjčního protokolu. Rozvíjí se úspěšně komunitní funkce knihoven a další je začínají realizovat. Přibýly

další knihovny v nově vybavených či v rekonstruovaných prostorách. Knihovníci jsou vedeni k vzájemné komunikaci, ať osobní či elektronické, vyjíždějí na exkurze do nejúspěšnějších knihoven. Ani částečný výčet aktivit a realizovaných nápadů zde nemohu uvádět, vymezený prostor by nestačil ani na ty nejvýraznější příklady. Podrobně se o nich můžete dočíst ve Výročních zprávách RF⁶ na webových stránkách krajských knihoven v sekci určených knihovnám a začátkem července i na webových stránkách Knihovnického institutu Národní knihovny⁷. Specifika jednotlivých krajů, úspěchy, dobré nové nápady i problémy z pohledu knihovníků daného kraje byly představeny v seriálu o RF jednotlivých krajů. A jednalo se opravdu o pestrý „přehled“, z něhož si každý mohl vybrat svůj typ, vzor, příklad a model řešení.

Závěrem by bylo vhodné uvést alespoň některé ze statisticky sledovaných údajů o službách a aktivitách knihoven, o jejich návštěvnících i registrovaných uživateli, o webových stránkách a elektronických službách tak, jak bývají zveřejňovány ve výročních zprávách RF nebo na seminářích v podzimních měsících. Bohužel však v tomto ročním období ještě nebývá publikován sumarizovaný přehled výsled-

ků knihoven⁸ za rok 2011, který by dopad RF mohl dále ještě dokreslit.

Deset let fungování programu RF jednoznačně potvrdilo nutnost jeho existence, jsou-li stále naším cílem veřejné knihovnické a informační služby dostupné na všech místech ČR ve stejné kvalitě, aktuálnosti, čase a za stejných podmínek pro všechny. Takový stav je základem pro naplnění dalších cílů uvedených v *Koncepci rozvoje knihoven na léta 2011 až 2015 včetně internetizace knihoven*⁹.

Několik zásad výkonu RF, které všichni známe aneb Co se ukázalo jako nezbytné pro zdárné fungování RF, ale především pro následný rozvoj služeb obsluhovaných knihoven veřejnosti?

- Finanční prostředky ze strany kraje, a to alespoň bez razantních poklesů. Propagace této pomoci u provozovatelů knihoven, aby si uvědomovali její hodnotu.
- Všestranní, profesně schopní a zkušení metodici v KK a PK s minimální fluktuací na těchto místech.
- Zájem obsluhovaných knihoven a jejich pro-

ODKAZY:
 ● 9) Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/index.php3>

vozovatelů projevující se i mírou vůle knihovníků spolupracovat.

- Úspěšnost RF závisí i na vzájemné důvěře mezi metodikem a knihovníky.
- Spolupráce s dobrovolným knihovníkem a profesionálem je kvalitativně rozdílná.
- Jasná koncepce služeb RF a cílů, jichž má být v obsluhovaných knihovnách dosaženo a ztotožnění se knihovníků obsluhovaných knihoven s těmito metami. Dostatečné zveřejnění cílů a výsledků.
- Sedm standardizovaných služeb RF je nástrojem a pomůckou, kterou chceme cílů dosáhnout. Jeden obsah se má ve stejném čase promítnout do vzdělávání, porad, instruktáží, metodických návštěv a s krátkým časovým posunem i do konzultací.
- V každém kraji, v každé knihovně lze najít inspiraci.
- Neobávejme se složitých úkolů pro dobrovolné knihovníky. Úspěch elektronických služeb, pořádaných akcí i komunitních funkcí v části obecních knihoven to potvrzuje.

LADISLAVA ZEMÁNKOVÁ

✉ ladislava.zemankova@nkp.cz

DRUHÝ TÝDEN ČTENÍ DĚTEM V ČR proběhne od **1. do 7. června 2012** v městech a obcích v České republice. Akce navazuje na 1. TÝDEN ČTENÍ DĚTEM V ČR, který byl zároveň 1. mezinárodním týdnem čtení dětem v ČR. Celý týden bude svátkem dětí a literatury.

Společnost Celé Česko čte dětem zve ke spolupráci kulturní a vzdělávací instituce, které mají zájem ve městech a obcích, kde působí, zorganizovat akce na podporu knih a čtení dětem, například slavnosti, jarmarky, představení, happeningy, soutěže, sbírky knih či setkání s autory a ilustrátory.

Zároveň se obrací na rodiče, učitele, knihovníky, zdravotní sestry v nemocnicích a vychovatele v dětských domovech, aby v průběhu tohoto týdne věnovali co nejvíce času společnému čtení s nejmenšími čtenáři.

Více informací na www.celeceskocitedetem.cz.

- **ODKAZY:**
 ● 5) Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/MetodVKIS_2011.htm
 ● 6) Vystaveny by měly být na webech KK od 30. března t. r.
 ● 7) Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm
 ● 8) Zpracovává NIPOS na základě statistických údajů, které knihovny vyplňují do výkazu Kult(MK) 12-01.

Z knihoven...

V knihovně Chodov si sladký život s knihovnou užili dospělí i děti

Stejně jako ve spoustě knihoven po celé republice patřil i v té naší březzen čtenářům. Pro dospělé i děti jsme pořádali různé akce. Vyhlašovali jsme krále čtenářů, tančili, poslechli si milostné historky ze středověku v podání spisovatele Vlastimila Vondrušky, ochutnávali čaje, při cestovatelské besedě Jitky Kulhánkové jsme navštívili Tibet a pobavili se při představení *Dobry proti severáku* z cyklu scénických čtení LiStOVáNí. Každý z dospělých návštěvníků si mohl vybrat to, co ho baví a zajímá. Zkrátka nepřišli ani děti. Na ty nejmenší čekala hned na začátku března narozeninová oslava.

Jejich „Rodinka“, na níž chodí s maminkami, slavila čtvrté narozeniny. Děti si společně s paní knihovnicí Věrou připomněly vše, co dělaly na Rodinkách během předchozího roku. V Týdnu čtení jsme vsadili na pohádky a uspořádali pohádkové odpoledne nazvané *Z pohádky do pohádky*. Největší ohlas mezi dětmi měla představení *Včelí medvídky* a *Lichožrouti* z cyklu LiStOVáNí a samozřejmě dlouho očekávaná *Noc s Andersenem*. Představení z tohoto cyklu pořádáme v naší knihovně už několik let a stále baví děti i dospělé. Letos jsme pro ty menší vsadili na klasiku a vybrali *Včelí medvídky*. Čmelda a Brumda v podání Pavla Oubrama a Věry Hollé opět nezklamali a rozesmáli naše předškoláky. Mezi námi – pohled na skoro dvoume-

trového Čmelda vyvolá úsměv na rtech i u dospělých. Velký ohlas měly i písničky, které si děti s herci nejen zazpívaly, ale dokonce i vytleskávaly. Herecké umění obou „čmeláčků“ ocenily potleskem. Při převlékání všichni hned zjišťovali, kdy budou další *Včelí medvídky*.

Ovšem absolutně nadšené byly děti, které zhlédly představení *Lichožroutů*. Hned na začátku se shodly, že všechny mají doma alespoň jednoho *Lichožrouta*, protože se jim také občas ztratí jedna ponožka. Herecké umění Věry Hollé, Tomáše Drápely a Pavla Oubrama způsobilo, že se vypůjčily všechny knihy *Lichožroutů*, které v knihovně máme.

Každopádně akci, na kterou se děti těší celý rok, je *Noc s Andersenem*. Tu letošní věnovala paní knihovnice Věrka letošním jubilantům Marii Kubátové a Jiřímu Trnkovi. Děti během večera a části noci sbíraly na jednotlivých stanovištích indicie a klíče za splnění úkoly. Kromě tradičního chatu s ostatními účastníky *Noci s Andersenem* čekalo na děti i psaní pohledů. Letos

psaly také hercům z *Krkonošských pohádek* Haně Maciuchové, Jaroslavu Satoranskému, Františku Peterkovi a autorce pohádek, spisovatelce Marii Kubátové. Té děti nakreslily i obrázky, které jí pošleme jako dárek k devadesátým narozeninám. Nechybělo ani vyrábění – děti si vyrobily lucerničky

jako připomenutí ilustrací Jiřího Trnky ke knize *Broučci*.

Nejvíce se asi těšily na „strašidelný sklep“. Tentokrát byl plný pohádkových postav. Vodnice, čerti, čarodějnice a duchové děti nejen strašili, ale dávali jim i různé úkoly. Děti například

lovily u vodníků hrnečky, poznávaly byliny u čarodějnice, navštívily peklo nebo strašidelný hrad. Pohádkové postavy si s chutí zahráli naši pomocníci, žáci sedmých a osmých tříd. „*Nejvíce se nám líbil strašidelný sklep, klidně bychom tam šly ještě jednou,*“ shodly se děti.

Po absolvování všech stanovišť jsme se vydali do parku. Na cestu jsme si svítili lucerničkami, do nichž si děti daly rozsvícené baterky. V parku na děti čekalo dvanáct měsíců, jejichž jména musely podle nápovědy uhadnout. Po návratu do knihovny následovalo mytí a příprava na spaní. Do spacáků se dostaly kolem půl druhé a při poslechu audioknihy *Zahrada* od Jiřího Trnky během chvilky usnuly. Ráno po snídani lůžky za pomoci indicií, které získaly na jednotlivých stanovištích, názvy knih Marie Kubátové. Po je-

jich vylustění pak po družstvech přicházely ke dveřím „pevnosti Boyard“, tam vsadily klíče do správných zámků a řekly strážci heslo. Tím byl název knihy, který vylustily. Poté se jim otevřela brána do pevnosti, kde se musely v časovém limitu rozestavit na písmena tvořící jejich heslo. Za správné splnění tohoto úkolu dostaly poslední nápovědu, která je dovedla ke sladkému pokladu. Svůj poklad si našli i naši pomocníci.

„*Nám se ještě nechce, klidně bychom tu spali každý týden,*“ toto reptání našich nocležníků při závěrečném předávání pamětních listů bylo krásným poděkováním pro knihovnice a pana knihovníka, kteří s dětmi noc v knihovně strávili. Po předání pamětních listů na děti čekalo ještě překvapení v podobě dortů pro jednotlivá družstva. Touto sladkou tečkou skon-

Foto archiv knihovny

čila nejen letošní *Noc s Andersenem*, ale i *Březzen měsíc čtenářů*, jehož motto bylo *Sladký život s knihovnou*. Doufáme, že sladký život s knihovnou budou mít děti i dospělí nejen v březnu, ale po celý rok.

MARIE VALENTOVÁ

Světový den knihy a autorských práv v knihovnách

LITVÍNOVSKÉ OHLÉDNUTÍ

Světový den knihy a autorských práv byl vyhlášen světovou organizací UNESCO na 23. dubna. Slaví se ve více než 100 zemích světa všech kontinentů od roku 1995. V tento den roku 1616 zemřeli významní autoři světové literatury jako Miguel de Cervantes Saavedra, William Shakespeare a Inca Garcilaso de la Vega. Svátek je každoroční oslavou nejen knihoven, ale i vydavatelů, knihkupců a zúčastněných subjektů, které spolupracují na podpoře čtení pro všechny věkové skupiny. Má povzbudit každého, aby objevil radost a požitek z četby.

Městská knihovna Litvínov připravila pro čtenáře k tomuto významnému světovému dni sadu pohádkových brožurek autora Miloše Kratochvíla s ilustracemi Markéty Vydrové. Většina dětských i dospělých čtenářů měla zájem dozvědět se o tomto dni více.

Knihovníci zodpovídali dotazy a rozdávali brožurky M. Kratochvíla. V příštím roce se mohou návštěvníci knihovny těšit na oslavu Světového dne knihy a autorských práv zase v jiném duchu.

JEDNÍM DECHEM – KNIHA V PŘÍMÉM PŘENOSU

Od pondělí 23. dubna 2012 mohli čtenáři, návštěvníci a ostatní příznivci Knihovny Jiřího Mahena v Brně (KJM) sledovat tvůrčí činnost spisovatele Jana Svitáka, který v prostorách čítárny Ústřední knihovny KJM (Kobližná 4) dnem i nocí psal nepřetržitě novou knihu. Po dobu několika dnů nespál ani neodpočíval a jeho průběžnou práci bylo možné sledovat na internetu na stránce www.jednimdech.cz. Akci ukončil 25. dubna a její výsledek je možné zhlédnout na uvedeném webu. Psaní v přímém přenosu realizo-

vala KJM u příležitosti Světového dne knihy a autorských práv.

Doposud má Jan Sviták (*1983), rodák z Rýmařova, který se aktivně věnuje psaní od střední školy, na svém kontě tři vydané knižní tituly. Pro děti jsou určeny knihy *Čertovo kopyto* (2010) a *Pekelný advent* (2010), pro dospělé pak psychothriller s prvky hororu *Stará bolest* (2011). Kniha, kterou napsal „jedním dechem“ v čítárně KJM, bude ve finální podobě zájemcům dostupná v elektronické formě. Další podrobnosti k počínání autora jsou na stránkách knihovny www.kjm.cz.

Z tiskových zpráv a archivu knihoven

DOTAZ: Odkud pochází zvyk líbat se 1. května a má se prvomájový polibek odehrát pod rozkvetlým stromem či břízou, případně i pod jinými stromy podle krajových odlišností?

(Kategorie dotazu: Antropologie, etnografie, datum zadání dotazu: 18. 4. 2011)

ODPOVĚĎ: Uvedené téma je často zmiňováno, protože lidem je tento čas příjemný, těší se na jaro a na vše, co s ním souvisí. V Praze každoročně na 1. máje velké množství lidí proudí na Petřín k soše K. H. Máchy, aby uctili památku autora *Máje*.

Venuše, bohyně lásky, jara, štěstí a milostné poezie zřejmě inspirovala Máchu k napsání veršů *Byl pozdní večer, první máj. Večerní máj, byl lásky čas...*

Dlouhou řadu let se traduje, že pokud žena nebude na 1. máje políbena pod rozkvetlou třešní, do roka uschne. Tuto tradici zmiňuje i následující odkaz http://pibramsky.denik.cz/zpravy_region/libanka20090428.html, ze kterého vybíráme. Líbání na prvního máje pod rozkvetlým stromem není příliš starou zvyklostí. Podle tradice prvomájové políbení zaručí, že žena v dalším roce neuschne. Alespoň takové je povědomí o prvním máji mezi většinou lidí. Názory se ale rozcházejí například v tom, jestli je nejvhodnějším stromem rozkvetlá třešeň nebo jabloň. Také pozadí vzniku tradice není vůbec jasné.

„Nikde jsem nenašla, kdy tato tradice vznikla. V lidové kultuře se zmínky o tomto zvyku vůbec nevyskytují, takže může být starý tak sto let a pravděpodobně přišel z městského prostředí,“ řekla etnografka Klára Posekaná z Hornického muzea Příbram. Symbolika zvyku by se podle K. Posekané dala odvodit tak, že strom, který kvete, je připraven k plazení. „Plazení je zasvěcen také květen, známý i jako lásky čas...“

Pod jakým stromem se lidé mají v máji políbit, není zcela jasné. Většinou se říká, že pod rozkvetlou třešní, ale někomu stačí jakýkoliv rozkvetlý strom. „Osobně si myslím, že by se to mohlo lišit podle toho, v jakém kraji a nadmořské výšce člověk zrovna je. Třešně a jabloně rozkvetou totiž v trochu jiném období, a tak je možné, že si to lidé uzpůsobili prostě podle toho, co jim doma na prvního máje kvete,“ doplnila K. Posekaná.

Různé zdroje uvádějí celkem shodně, že pokud se dívka prvomájového polibku nedočká, znamená to u ní uschnutí, bude se jí špatně dařit a nebude mít naději na brzkou lásku. Zvyk má patrně také určitou souvislost s básníkem Máchou a Petřínem. V dnešní době se tato tradice stala námětem pro různé akce, kdy se lidé snaží pokořit rekord v počtu líbajících se párů.

Doporučujeme vám několik knih, kde se o tradici hovoří. Není zde ale nikde uvedeno, kdy vznikla nebo odkud pochází:

KUKAL, Petr, VINDUŠKA, Jan. Hovory a hrátky se zvyky a svátky. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-696-4. s. 46–47: „Možná vás to překvapí, ale kde se vzal zvyk líbat se na 1. máje pod rozkvetlými stromy, se vlastně s jistotou neví. Je možné, že polibek byl odměnou dívky chlapci, který jí postavil v noci na 1. máje před domem májku... Proto se dodnes v některých oblastech líbají páry ne pod třešní nebo jabloní, ale pod břízou, protože májky byly právě z břízek.“

ŽLÁBKOVÁ, Ludmila. Stojí buk vprostřed luk. Život na venkově a lidové zvyky na Královéhradecku v průběhu roku. Hradec Králové: Balustráda, 2009. ISBN 978-80-87172-03-2. s. 44: „Na květen se lidé těšili i v minulosti, kdy ještě májové svátky neexistovaly. První květen byl tehdy slovy básníka zejména lásky čas. Dodnes se udržel zvyk políbit se na prvního máje pod rozkvetlou třešní.“

TRNKOVÁ, Klára. Devatero kvítí a jarní a letní obyčej našeho babičky. Praha: STUDIO Trnka, 2010. ISBN 978-80-87209-52-3. s. 25: „V našich krajích se traduje, že každá dívka musí být na prvního máje políbena pod rozkvetlým stromem, jinak do roka uschne.“

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. Lidové zvyky výroční obyčej z Čech a Moravy. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-525-0. s. 117: „Samotný první květen byl záležitostí mládeže... Lásky v máji a jeho prvním dni má své místo nejen v tradicích venkova. V městské a hlavně studentské společnosti má svou nezastupitelnou roli milostná romantika oslavovaná poezií, především v duchu nesmrtelného Máchova *Máje*... V tuto noc chodí zamilované páry k jeho soše na pražském Petříně, zde se zpívá, hraje a samozřejmě zde nechybějí tradiční polibky pod rozkvetlými stromy, aby jim láska vydržela a byla celý rok krásná, obrazně řečeno, aby neuschla.“

Údaje o počtu obyvatel byly čerpány z portálu Veřejná správa on-line
– <http://mesta.obce.cz>

BÍLINA / 16 626 obyv., okres Teplice

Městská knihovna v Bílině zve na další setkání se známým cestovatelem, spisovatelem a bílinským rodákem Miloslavem Stinglem. Tentokrát představí svou knihu *Ostrov krásy, lásky a lidojedů* a podělí se o své zážitky z Karibiku, země tajných obřadů a karnevalů. Beseda se koná ve čtvrtek 8. března od 18 hodin v klubovně městské knihovny na Mírovém náměstí. Vstupné knihovna nevybírá.

Teplický deník: Teplíčko, 3. 3. 2012

DUBICKO / 3352 obyv., okres Šumperk

Obecní knihovna v Dubicku na Šumpersku žádá veřejnost o spolupráci s doplňováním knižního fondu. Pokud vyrazíte starší knihy, nabídněte je. Kolikrát se mezi vyraženými knihami najde i čítanková četba, kterou potřebují žáci a studenti. Obecní knihovna v Dubicku zapůjčila loni téměř osm tisíc publikací. Knihovnu loni navštívilo více než patnáct stovek čtenářů.

Prostějovský deník: Prostějovsko, 17. 3. 2012

KOLÍN / 31 476 obyv.

Zcela zaplněný sál Městské knihovny Kolín se ve středu 14. března zatemnil a začalo velké (nejen) podmořské dobrodružství. Známeý fotograf, dobrodruh a přítel divokých zvířat Richard Jaroněk seznámil přítomné se zlomkem svých neobvyklých a vzrušujících zážitků. Vše bylo doplněno zajímavým a poutavým vyprávěním. Tímto povídáním byla ukončena výstava *Magnificent 24*.

Kolínský deník: Kolínsko/region, 24. 3. 2012

KRASLICE / 7329 obyv., okres Sokolov

Městská knihovna Kraslice zve zájemce z řad veřejnosti na scénické čtení dramatizace novely Josefa Škvoreckého *Legenda Emöke*. Jde o milostný příběh během krátkého setkání dvou mladých lidí na rekreaci v Československu koncem padesátých let. Představení se koná ve čtvrtek 5. dubna v 19.30 hod. v sále digitálního kina Domu kultury v Kraslicích. Vstupné je 50 korun a vstupenky jsou v předprodeji v Kulturním a informačním centru Kraslice.

Sokolovský deník: Sokolovsko, 30. 3. 2012

LIBOCHOVICE / 3720 obyv., okres Litoměřice

Městská knihovna v Libochovicích zve všechny na jubilejní pondělní čtení, které se koná v jejich prostorách. Budou se číst známé i méně známé texty z počátků divadla Semafor – *Tentokrát z divadla Semafor, jak jej možná neznáte. Aneb vše co se kdy*

okolo divadla Semafor točilo. Pověstinou nevázané texty, nikoli písničky (avšak i na ně v pozdější noční době možná dojde). Čtení se bude konat 26. března 2012 od 18 hodin.

Litoměřický deník: Servis-kultura, 26. 3. 2012

LITVÍNŮV / 28 622 obyv.

Městská knihovna v Litvínově dnes pořádá kurz archeologie. Kurz je určen mladším čtenářům, kteří se dozvědí, co archeologie zkoumá a čím se zabývá, jak se žilo v pravěku nebo středověku a mnoho jiných zajímavostí a informací. Kurz se koná každých 14 dní vždy v úterý od 16.00 do 17.00 hodin. Uskuteční se v herně městské knihovny.

Mostecký deník: U nás doma, 13. 3. 2012

LOUNY / 20 026 obyv.

Prozaické i lyrické texty v podání recitátorů starších 15 let zněly v sobotu 11. března Městskou knihovnou Louny. Ta pořádala Krajskou recitační přehlídku uměleckého přednesu a divadel poezie pro Ústecký kraj s nominací na 55. ročník národní přehlídky Wolkrův Prostějov. *Louny, Poeticky! 2012* jsou přehlídkou nejinspirativnějších interpretací textů v podání širokého spektra recitátorů.

Žatecký a Lounský deník: U nás doma, 13. 3. 2012

MUTĚJOVICE / 829 obyv., okres Rakovník

Obecní knihovna Mutějovice si vás dovoluje co nejserdečněji pozvat na přednášku PhDr. Jakuba Pavlíka ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně na téma *Trénování paměti v každém věku*, která se koná 21. března od 16 hodin v zasedací místnosti Obecního úřadu Mutějovice.

Rakovnický deník: Rakovnicko, region, 17. 3. 2012

ŠEBROV / 608 obyv., okres Blansko

Páteční noc stráví s Andersenem děti ze Šebrova. Sejdou se v pět hodin večer ve škole, aby si poslechny čtení z knížek známého pohádkáře. Při prvním ročníku této akce se také vydají do obecní knihovny, kde budou tvořit v pohádkové dílně. Zúčastní se i soutěží vyhlášených nakladatelstvím Albatros. Na internetu si pak pustí noční on-line čtení z nové knížky pro děti *O chlapci, který spadl z nebe*. Dále zažijí dobrodružství na oslavu Mezinárodního dne dětské knihy. Na Noc s Andersenem si děti vezmou spacák, karimatku a hygienické potřeby. Jídlo a pití zajistí učitelé. Akce skončí v sobotu ráno.

Blanenský deník: Blanensko, 30. 3. 2012

1. 6. 1907 tedy před 105 lety se narodil český filozof **Jan Patočka** (†1977), historik filozofie, komeniolog a filozof dějin. Vypracoval vlastní verzi fenomenologie („asubjektivní“). V 50. a 60. letech a znovu po roce 1972 měl zakázáno přednášet na Univerzitě Karlově. Podílel se na zrodu Charty 77, zemřel po jednom z výsledků státní bezpečnosti. Z jeho rozsáhlého díla uvedme alespoň *Přirozený svět jako filosofický problém*, *Kacířské eseje o filosofii dějin* nebo *Tři studie o Masarykovi*.

1. 6. 1942 tedy před 70 lety byl nacisty popraven **Vladislav Vančura** (*1891), jeden z největších českých spisovatelů, autor *Markéty Lazarové*, *Rozmarného léta*, *Útěku do Budína*, *Konce starých časů*, nedokončených *Obrazů z dějin národa českého* a řady dalších děl.

2. 6. 1857 tedy před 155 lety se narodil dánský spisovatel **Karl Gjellerup** (†1919), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1917).

2. 6. 1952 tedy před 60 lety zemřel **Bohumil Machthesius** (*1888), český básník a překladatel.

2. 6. 1962 tedy před 50 lety zemřela anglická prozaička **Victoria Sackville-Westová** (*1892), přítelkyně Virginie Woolfové, kterou inspirovala k vytvoření *Orlanda*, autorka románu *Edvardiáni*.

4. 6. 1922 tedy před 90 lety se narodila česká prozaička **Valja Stýblová**, autorka románů *Mne soudila noc*, *Na konci aleje*, *Skalpel*, *prosím* (zfilmováno), *Nevěra* nebo *Lužanská mše*.

6. 6. 1987 tedy před 25 lety zemřel český spisovatel **Eduard Petiška** (*1924).

7. 6. 1847 tedy před 165 lety zemřel český básník, dramatik, literární teoretik a buditel **Šebestián Hněvkovský** (*1770).

7. 6. 1882 tedy před 130 lety se narodil český básník, prozaik a novinář **Rudolf Těsnohlídek** (†1928), jehož dnes máme v paměti především jako autora *Lišky Bystroušky*, kterou Leoš Janáček proměnil v jednu z nejkrásnějších českých oper.

7. 6. 1952 tedy před 60 lety se narodil turecký prozaik **Orhan Pamuk**, nositel Nobelovy ceny za literaturu (2006), z jehož díla vyšla česky esejisticko-vzpomínková kniha *Istanbul* a romány *Bílá pevnost*, *Černá kniha*, *Nový život*, *Jmenuji se Červená* a *Sníh*.

8. 6. 1972 tedy před 40 lety se narodil úspěšný český spisovatel **Jaroslav Rudiš**, autor *Nebe pod Berlínem* či úspěšně zfilmovaného *Grandhotelu* a spoluautor komiksu *Alois Nebel*.

9. 6. 1892 tedy před 120 lety se narodil německý literární vědec **Erich Auerbach** (†1957), autor významného díla *Mimesis. Zobrazení skutečnosti v západoevropských literaturách*.

10. 6. 1982 tedy před 30 lety zemřel **Rainer Werner Fassbinder** (*1945), kontroverzní německý filmový scenárista, režisér a dramatik, který za svůj krátký život stačil natočit přes čtyřicet filmů, z nichž mnohé jsou adaptacemi známých děl (mj. *Effi Briestová* či *Berlín, Alexandrovo náměstí*), a napsat řadu her (např. *Hořké slzy Petry von Kantové*).

12. 6. 1912 tedy před 100 lety zemřel český prozaik a historik **Zikmund Winter** (*1846), autor románu *Mistr Kampanus* či novely *Rozina Sebranec* nebo historické práce *Zlatá doba měst českých*.

12. 6. 1997 tedy před 15 lety zemřel ruský spisovatel a populární písničkář **Bulat Okudžava** (*1924), jehož alegoricko-satirické historické romány *Nebohý Avrosimov*, *Putování diletantů*, *Šipovova dobrodružství* či *Dostaveníčko s Bonapartem* patří k tomu nejlepšímu, co vzniklo v ruské literatuře 70. a 80. let.

13. 6. 1752 tedy před 260 lety se narodila anglická spisovatelka **Fanny Burneyová** (†1840).

13. 6. 1917 tedy před 95 lety se narodil nejslavnější paraguayský spisovatel 20. století **Augusto Roa Bastos** (†2005), autor románu *Já nejvyšší* s postavou latinskoamerického diktátora nebo románu *Syn člověka*.

14. 6. 1837 tedy před 175 lety zemřel největší italský romantický básník **Giacomo Leopardi** (*1798), autor *Zpěvů* (*Canti*).

14. 6. 1927 tedy před 85 lety zemřel anglický humorista **Jerome Klapka Jerome** (*1859).

15. 6. 1867 tedy před 145 lety se narodil ruský symbolistický básník **Konstantin Balmont** (†1942).

17. 6. 1982 tedy před 30 lety zemřel český historik a spisovatel **Zdeněk Kalista** (*1900).

18. 6. 1812 tedy před 200 lety se narodil ruský spisovatel **Ivan Alexandrovič Gončarov** (†1891), jeden z nejvýznamnějších prozaiků 19. století, autor románů *Všední příběh*, *Oblomov* a *Strž*.

18. 6. 1942 tedy před 70 lety se narodil český básník **Ivan Wernisch**.

19. 6. 1937 tedy před 75 lety zemřel skotský spisovatel **J. M. Barrie** (*1860), autor proslulého *Petra Pana*.

19. 6. 1947 tedy před 65 lety se narodil britský spisovatel indického původu **Salman Rushdie**. Patří k nejslavnějším a nejlepším žijícím autorům. Jeho nejvýznamnějším dílem je román *Děti půlnoci* z roku 1981, oceněný prestižní Booker Prize. Rushdie se nejvíce „proslavil“, když byl za svůj román *Satan-ské verše* (1988) odsouzen íránským duchovním vůdcem ajatolláhem Chomejním k trestu smrti pro urážku islámu a musel se několik let skrývat. Též všechny jeho další romány vyšly také v češtině: *Hanba*, *Maurův poslední vzdech*, *Zem pod jejím nohama*, *Zběsilost*, *Klaun Šalimar*, *Čarodějka z Florencie*, *Hárún a moře příběhů*, povídky *Východ*, *Západ*.

20. 6. 1887 tedy před 125 lety se narodil německý básník, prozaik a malíř **Kurt Schwitters** (†1948).

21. 6. 1942 tedy před 70 lety se narodila česká spisovatelka a scenáristka **Markéta Zinnerová**.

22. 6. 1527 tedy před 485 lety zemřel italský politik, spisovatel, básník, dramatik a teoretik státu **Niccolò Machiavelli** (*1469), autor proslulého a dodnes v mnohém aktuálního traktátu *Vladař* a komedie *Mandragora*.

22. 6. 1767 tedy před 245 lety se narodil německý spisovatel, jazykovědec a státník **Wilhelm von Humboldt** (†1835), zakladatel srovnávací jazykovědy.

24. 6. 1842 tedy před 170 lety se narodil americký spisovatel a žurnalista **Ambrose Bierce** (†1914 ?), autor *Řádkova slovníku*, mistr satiry a černého humoru; česky dále např. výbor *Moxonův pán* a jiné povídky.

24. 6. 1937 tedy před 75 lety se narodila anglicky píšící indická prozaička **Anita Desaiová**.

25. 6. 1822 tedy před 190 lety zemřel **E. T. A. Hoffmann** (*1776), všestranně nadaný německý spisovatel, malíř, kapelník, skladatel a dramaturg, autor románů *Řádkův elixír*, *Životní názory koscoura Moura*, *Louskáček* a *myší král* (předloha Čajkovského baletu *Louskáček*), *Slečna ze Scuderie* (předloha opery *Cardillac* Paula Hindemitha), mnoha povídek (*Mistr Blecha*) či romantické opery *Undine* (*Rusalka*).

25. 6. 1907 tedy před 105 lety se narodil ruský básník **Arsenij Tarkovskij** (†1989), otec slavného filmového režiséra Andreje Tarkovského; česky vyšel výbor z veršů *Poselství kamene*.

25. 6. 1942 tedy před 70 lety se narodil český prozaik **Ivan Binar**.

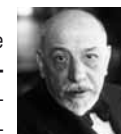
26. 6. 1892 tedy před 120 lety se narodila americká spisovatelka **Pearl S. Bucková** (†1973), nositelka Nobelovy ceny za literaturu (1938), autorka trilogie *Dobrá země*, *Synové* a *Rozdělený dům* z čínského prostředí, které důvěrně poznala v dětství a mládí.

26. 6. 1957 tedy před 55 lety zemřel německý spisovatel **Alfred Döblin** (*1878), autor románů *Berlín*, *Alexandrovo náměstí* nebo *Valdštejn*.

27. 6. 1957 tedy před 55 lety zemřel anglický prozaik **Malcolm Lowry** (*1919), autor kultovního románu *Pod sopkou*.

28. 6. 1712 tedy před 300 lety se narodil francouzský spisovatel, filozof a pedagog **Jean Jacques Rousseau** (†1778), autor děl *Nová Heloisa*, *Emil čili o výchování*, *O společenské smlouvě* nebo rozsáhlé autobiografie *Vyznání*.

28. 6. 1867 tedy před 145 lety se narodil italský spisovatel **Luigi Pirandello** (†1936), jeden z nejvýznamnějších dramatiků 20. století, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1934). Jeho v mnohém novátorské hry ovlivnily vývoj moderního dramatu; z jeho díla jmenujme alespoň hry *Šest postav hledá autora*, *Jindřich IV.*, *Nahé odívání*, *Sicilská komedie* nebo *V rukavičkách* a romány *Nebožtík Matyáš Pascal* a *Staří a mladí*.

28. 6. 1912 tedy před 100 lety zemřel český básník, novinář a překladatel **Josef Václav Sládek** (*1845). Je považován za zakladatele české poezie pro děti – sbírky *Zvony* a *zvonky*, *Zlatý máj*, *Skřivánčí písně*; ve své překladatelské činnosti se soustředil především na anglo-americkou literaturu – jeho překlady z angličtiny jsou považovány za velice kvalitní a některé nebyly dosud překonány; přeložil dramata Williama Shakespeara, překládal též Burnse, Longfellowa, Harta, Lermontova, Byrona, Coleridge a další.

28. 6. 1947 tedy před 65 lety zemřel český básník **S. K. Neumann** (*1875).

29. 6. 1917 tedy před 95 lety se narodil český básník, textař, dramatik a překladatel, ale také hudebník, ilustrátor, výtvarník a novinář **Josef Kainar**.

30. 6. 1912 tedy před 100 lety se narodil český spisovatel **Viktor Fischl** (†2006), který žil od roku 1949 v Izraeli, kde jako diplomat přijal hebrejské jméno Avigdor Dagan; napsal mj. *Jeruzalémské povídky* a novelu *Dvorní šašci*.

Portréty archiv autora

DOTAZ: Kde se v Británii dají nalézt informace o českých dějinách a kultuře?

ODPOVĚĎ: Už několik let dostávám dotazy, které se týkají britských pramenů o českých dějinách a kultuře. Pokusím se krátce shrnout své zkušenosti.

Největší sbírky české a slovenské tištěné literatury jsou v British Library a v knihovně School of Slavonic and East European Studies (www.bl.uk, www.ssees.ucl.ac.uk/library).

British Library, původně knihovna Britského muzea, sbírala systematicky českou literaturu už od druhé poloviny devatenáctého století – knihy vydané doma i v zahraničí. V novinovém oddělení British Library jsou české noviny, například Lidovky už od roku 1893. Ve zvukovém oddělení je poměrně málo českých záznamů, ale najdou se tam zajímavosti, jako je třeba hra Jana Masaryka na piano nebo hlas předválečného politika Rudolfa Bechyně. Ve zvukových záznamech orální historie jsou uloženy vzpomínky dvou českých lékařů – Dr. Josefíny Bruegelové a Dr. Fredericka Barbera. V oddělení rukopisů je fond sociálního demokrata Blažeje Vilíma.

School of Slavonic and East European Studies bude za tři roky slavit sto let od svého založení, kterého se zúčastnil Tomáš G. Masaryk. Vedle sbírky knih pro studenty a badatele školy, která spadá pod University College London, má knihovna také sbírku rukopisů, mimo jiné vzpomínky exilových politiků, například Josefa Kosiny nebo Karla Lisického.

Oxfordská univerzita měla od samého počátku kontakt s Univerzitou Karlovou v Praze. Anna Lucemburská, žena Richarda II. zvaná „The Queen of Bohemia“, přivezla ve své družině skupinu učenců z Univerzity Karlovy, která přispěla ke sbratření těchto dvou institucí. Díky tomu mohli na začátku druhé světové války medikové z UK urychleně dostudovat v Oxfordu.

Britské historické dokumenty z moderní doby se nacházejí v National Archives v Kew na okraji Londýna (www.nationalarchives.gov.uk). Dokumenty ministerstva zahraničí, které se týkají Československa, jsou k nalezení pod signaturou FO 371 a dokumenty ministerstva vnitra o uprchlících z roku 1939 jsou označeny HO 294.

Dokumenty z válečného a poválečného období jsou také v Churchill Archive, v Cambridgi (www.chu.cam.ac.uk-archives). Je zde fond českých politiků Karla Maiwaldy, Blažeje Vilíma a Jana Svobody. Také korespondence z posledních let Olgy Masarykové.

Rejstřík k archivním dokumentům pro celou Británii se nazývá National Register of Archives (www.nationalarchives.gov.uk/nra/default.asp). Odkazy na dokumenty českých exulantů se v něm těžko najdou, protože rejstřík zahrnuje pouze „důležité“ osoby.

Některé dotazy, které dostávám, se týkají genealogie, často osudu exulantů a jejich potomků. Výhoda britského systému je, že informace ze sčítání lidu jsou zpřístupňovány veřejnosti po 100 letech a záznamy o narození, svatbě a úmrtí jsou otevřeny stále bez omezení. Navíc je možno za poplatek obdržet kopii posledního vůle v badatelném úřadu, kde se vůle projednávají.

Informace, které se týkají českých dějin, jsou roztroušeny po celé Británii. Uvedu jen několik příkladů: National Portrait Gallery má několik portrétů Václava Hollara, jeho dílo je v Britském muzeu. Ve skotském městě Aberdeen je kříž na místě, kde byl upálen český husita Pavel Kravař. Korespondence Komenského se Samuelem Hartlibem je uložena v archivu University of Sheffield.

Zkušenosti s dotazy mne přesvědčily, že v Británii je silný zájem o české dějiny a kulturu, a že po mnoho století docházelo k pravidelným výměnám.

V letošním seznamu kandidátů na Carnegie a Greenaway cenu za dětskou literaturu jsem zahlédla autora, jehož jméno na titulní stránce má háček nad písmenem „c“ (www.carnegiegreenaway.org.uk/greenaway/current_shortlist.php). Jmenuje se Petr Horáček a je znám jako anglický spisovatel knih pro děti. Přála bych mu, aby tu cenu dostal a stal se tak dalším mostem mezi oběma zeměmi.

Zdroje jsou dostupné v **Knihovně knihovnické literatury**
Národní knihovny ČR

I ve Švédsku se role veřejných knihoven rychle mění a vzestup požadavků na vzdělávání vytváří nové příležitosti, aby se veřejné knihovny staly centry celoživotního vzdělávání. Alastair Creelman, blogger a e-learningový analytik na Linnaeus University v Kalmar, zkoumá některé z hlavních trendů vzdělávání a věnuje se také budoucí úloze knihoven v oblasti celoživotního vzdělávání. V posledních letech byl volně k dispozici obrovský rozsah výukového materiálu. Přednášky ze světových univerzit, odborné dokumenty, návody, články i vědecké zprávy jsou nyní přístupné z notebooků nebo mobilních zařízení studentů. Flexibilní on-line učení zpochybňuje tradiční model výuky založený na třídě studentů. Potřeba vyššího vzdělání neustále roste, studenti nejsou již úzce vázáni na univerzitní kampus a mohou vyžadovat pomoc či radu kdekoli a kdykoli. Zde mohou veřejné knihovny hrát důležitou úlohu v rámci celoživotního vzdělávání. Trendy učení budou i do budoucna stále více využívat nové informační technologie. Rostoucí počet univerzit chrlí na internet volně přístupné studijní materiály, a to vede k informačnímu zahlcení nejen studentů na univerzitách, ale především v oblasti celoživotního vzdělávání. Studenti jsou dnes schopni studovat kurzy různých institucí z celého světa, tvořit si své vlastní studijní skupiny a navrhnout vlastní vzdělávací cesty. Velká část diskusí probíhá v rámci sociálních sítí mimo univerzity, studenti tvoří vlastní vzdělávací nástroje, které upřednostňují před nástroji nabízenými univerzitami. Ve světě, kde je většina informací na dosah na jedno kliknutí, mohou veřejné knihovny nabídnout prostor pro učení, odborné poradenství pro získávání informací a jejich analýzu. Tyto služby musí být k dispozici ve fyzické budově, ale především on-line na internetu. Knihovny musí získat novou identitu jako informační centra digitálních médií a nabízet nestranné a odborné rady. Vedení kurzů celoživotního vzdělávání bude klást velké požadavky na kompetence pracovníků knihoven. Tradiční role vzdělávání jsou dnes zpochybňovány a nahrazovány novými možnostmi. Knihovny musejí zaujmout role informačních specialistů!

(Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 45, No. 1/2012, s. 15–16)

Rakouská Národní knihovna ve Vídni umí pracovat se svými sponzory. Koncem roku 2011 uspořádala slavnostní večeři v krásných historických prostorách Augustiniánské studovny Národní knihovny. Večeře byla připravena pro členy Společnosti přátel rakouské Národní knihovny, která oslavila 90. výročí svého založení. Společnost přátel získala finanční prostředky díky svým fundraisingovým aktivitám na digitalizaci 90 000 stran cenných hudebních rukopisů. Slavnostní večeře v Národní knihovně vynesla další finanční příspěvek, a tak je možné pokračovat v digitalizaci cenného hudebního dědictví Rakouska. Prezident Společnosti přátel Národní knihovny Dr. Gunter Geyer a generální ředitel Národní knihovny Dr. Johann Rachinger přivítali společně vysoco postavené hosty, kterým věnovali krásné grafické pamětní listy jako poděkování za jejich štědrý příspěvek. Po slavnostních proslovech se všichni odebrali do vyzdobeného Augustiniánského sálu, kde se setkali nejlepší zástupci obchodu, kultury a umění, včetně guvernéra Rakouské Národní banky Dr. Ewalda Nowotneho, ředitele Národní loterie Rakouska Dr. Karla Stosse, ředitele státní opery Dominique Meyera a mnoha dalších významných osobností. Uměleckým vrcholem večera bylo vystoupení Vídeňské filharmonie s koncertním mistrem Rainerem Honeckem, která zahrála hostům slavnostního večera díla Wolfganga Amadea Mozarta. Výsledkem i takovýchto fundraisingových aktivit je digitalizace a zpřístupnění rakouského kulturního bohatství všem hudebním fanouškům prostřednictvím internetu.

(Newsletter Österreichische Nationalbibliothek – Nr. 4, November/ 2011, s. 12–13)

Generální ředitelka UNESCO Irina Boková v loňském roce poprvé navštívila Německo a společně s velvyslankyní Martinou Nibbeling-Wriessnig, stálou zástupkyní Spolkové republiky Německo při UNESCO, navštívila Státní knihovnu v Berlíně. Konala se zde slavnost *60 let členství Německa v UNESCO*. Vzácnou delegaci přivítala generální ředitelka knihovny Barbara Schneider-Kempf, která pohovořila o historii a významu Státní knihovny. Irina Boková obdržela faksimile stránky *Danteho symfonie* od Franze Liszta, kterého při jeho loňském 200. výročí vyhlásilo UNESCO významnou kulturní osobností světa.

(Bibliotheks Magazin – No. 3/2011, s. 82–83)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Adresář muzeí a galerií v České republice pro období 2011–2012 / [redakce Michaela Buriánková, Anna Komárková]. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2011. 240 s.

ISBN 978-80-86611-46-4 *Tde 39.115*

BOJKOVA, Olga Feoktistovna, V. K. KLJUJEV. Pravovaja sreda biblioteki : učebno-praktičeskoe posobiye. [Právní základ knihovny. Příručka.] Moskva: Libereja-Bibinform, 2011. 223 s. : tabulky. Bibliotekar' i vremja. XXI vek, vyp. 133.

ISBN 978-5-8167-0041-2 *Kib 9.355/B*

LANSKY, Ralph, Carl Erich KESPER. Bibliotheksrechtliche Vorschriften. 4. Ergänzungslieferung 2011 (Stand: 1. Juli 2011). 4. Auflage. [Knihovnické právní předpisy. 4. dodatek 2011. Stav: 1. 7. 2011.] Frankfurt am Main: Klostermann, 2011. [250] s.

Kib 38.860

LBi – Lexikon der Bibliotheks- und Informationswissenschaft. Bd. 2, Lfg. 1, K3 bis Link / herausgegeben von Konrad Umlauf und Stefan Gradmann ; Red.: Peter Lohnert. [Slovník knihovnické a informační vědy. Sv. 2, č.1.] Stuttgart: Hiersemann, 2011. s. 481–560 : il., fot.

ISBN 978-3-7772-1135-0 *Ka 39.113*

Mémento du bibliothécaire : guide pratique / rédigée par Béatrice Coignet, Jean-François Jacques, Catherine Picard. 2e éd. revue et augmentée. [Knihovníkova praktická příručka.] Paris: ABF, 2010. 170 s. : il., fot., tabulky. Médiathèmes, 8.

ISBN 978-2-900177-36-5 *Kf 39.057*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

GATHEGI, John Ng'ang'a. The digital librarian's legal handbook. [Právní příručka pro práci s digitálními zdroji v knihovně.] New York: Neal-Schuman, 2012. xv, 223 s. Legal advisor for librarians, educators & information professionals, no. 3.

ISBN 978-1-55570-649-4 *Kib 38.841*

Library use of ebooks : 2011 edition / Primary Research Group. [Využití e-knih v knihovnách : 2011.] New York: Primary Research Group, 2010. 143s. : tabulky.

ISBN 978-1-57440-157-8 *Sdg 38.847*

Organizace knihovních fondů

BROUGHTON, Vanda. Essential Library of Congress subject headings. [Základ předmětových he-

sel Kongresové knihovny.] London: Facet, 2012. ix, 278 s. : il.

ISBN 978-1-85604-618-3 *Odbb 39.060*

LUBAS, Rebecca, ed. Practical strategies for cataloging departments. [Praktické strategie pro katalogizační oddělení.] Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2011. xv, 117 s. : il. Third millenium cataloging.

ISBN 978-1-59884-492-4 *Od 38.984*

PROFFITT, Jane. A guide to outsourcing records management. [Příručka k řízenému přebírání záznamů.] London: Routledge, 2011. viii, 92 s.

ISBN 978-1-85743-491-0 *Kf 38.627*

The survey of institutional digital repositories : 2011 edition. [Průzkum institucionálních digitálních úložišť : 2011.] New York: Primary Research Group, 2011. 225 s. : tabulky.

ISBN 978-1-57440-161-5 *Ol 38.848*

Sítě knihoven

Knihovny Plzeňského kraje v novém / [sestavili Ivana Horáková, Hana Hendrychová, Hana Petrovičová]. Plzeň: Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, 2011. 55 s. : barev. il.

ISBN 978-80-86944-47-0 *Kfda 9.367/B*

Městská knihovna Hodonín : sborník vydáný k 90. výročí veřejného knihovnictví ve městě : [1921 až 2011]. Hodonín: Městská knihovna Hodonín, 2011. 51 s. : il.

ISBN 978-80-260-1325-9 *Tee 9.418/B*

Ročenka knihoven Libereckého kraje za rok 2010 / zpracovala Jaroslava Starcová. Liberec: Krajská vědecká knihovna, 2011. 30 s. : barev. il., grafy, tabulky.

ISBN 978-80-85874-54-9 *Kqe 9.412/B*

Služby knihoven

AGOSTO, Denise E. and Sandra HUGHES-HASELL, eds. Urban teens in the library : research and practice. [Městská dospívající mládež v knihovně. Výzkum a praxe.] Chicago: American Library Association, 2010. xii, 208 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-0-8389-1015-3 *Sbc 38.986*

BUBENÍČKOVÁ, Petra ... [et al.]. Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 135 s. : il.

ISBN 978-80-7435-165-5 *Sf 39.128*

NOVÁ MILOVICKÁ KNIHOVNA SE LÍBÍ

◀ Milovická radnice
– sídlo knihovny

◀ Prostory
po rekonstrukci
s novým
nábytkem

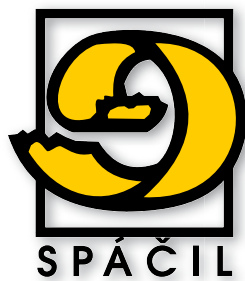
◀ Oblíbené
sedací pytle
v dětském
oddělení

▲ Výpůjční pult

▲ Prosklenou stěnu knihovny zdobí nápisy

Nábytek pro knihovny, studovny a učebny

STAVEBNICOVÝ VÝPUJČNÍ PULT

Výpůjční pult lze sestavit dle dispozičních možností
z několika samostatných modulů:

- pracovní stůl
- skříňka na šanoný
- skříňka s policemi
- nástavec na horní plochu
- zásuvková skříňka (+ na kolečkách)
- rohová skříňka

ŠESTIPOLICOVÝ KNIŽNÍ REGÁL

Samostatný knižní regál vhodný pro volný výběr a všechny druhy příručních fondů.

KNIŽNÍ REGÁL S KOVOVÝMI STOJINAMI

Konstruován jako samostatný nebo pro složení do řady regálů.

DODAVATEL:

Oldřich Spáčil, Školní 254, 683 52 Křenovice, Česká republika
Tel./Fax: +420 544 223 114, E-mail: spacil-stolar@volny.cz

Navštivte nás na:

www.spacil-stolar.cz

